

O`zbekiston Respublikasi
Oliy va O`rta Maxsus Ta`lim Vazirligi
Buxoro Davlat universiteti
Turizm fakulteti
Turizm kafedrası
Himoyaga ruxsat etiladi

Kafedra mudiri _____ i.f.n.dots.H.R.Hamroyev

“ _____ ” _____ 2018 yil

BITIRUV MALAKAVIY ISHI

**Mavzu: “Buxoro viloyatida transport xizmatlarini
takomillashtirish muammolari va echimlari”**

**Bajardi: 5610101-Xizmatlar sohasi (faoliyat turlari va yo`nalishlari
bo`yicha) yo`lanishi 4 kurs 3-1XS-14 guruhi talabasi**
Jo`raev Javlon

Ilmiy rahbar

Himoya sanasi

« _____ » _____ 2018yil

D.A.K.ning xulosasi

Azimov O. X.

D.A.K.ning bahosi

**O`zbekiston Respublikasi Oliy va O`rta Maxsus
Ta`lim Vazirligi
Buxoro Davlat Universiteti
Turizm fakulteti
Turizm kafedrası**

**Mutaxassilik: 5610101-Xizmatlar sohasi (faoliyat turlari va
yo`nalishlari bo'yicha )yo`lanishi**

“Tasdiqlayman”

Kafedra mudiri_____

«____»_____2018 й.

Jo'raev Javlonning bitiruv malakaviy ishiga

T O P S H I R I Q

**Bitiruv malakaviy ishi mavzusi: “Buxoro viloyatida transport xizmatlarini
takomillashtirish muammolari va echimlari”**

1.Universitet bo'yicha buyruq bilan tasdiqlangan_____

2.Tugatilgan ishning talaba tomonidan topshirish muddati_____

3.Tushuntirish xatinig tarkibi_____

Bitiruv malakaviy ishiga tegishli savollar ro`yxati:

4.Grafik materialning miqdori (muhim chizmalarning ko`rsatgichi bilan)

5.Ilmiy maslahatchilar:

6.Ilmiy rahbar:

Azimov O.X.

7.Vazifani topshirish sanasi_____

8. Vazifa ijroga qabul qilindi_____

Talaba imzosi_____

Kafedra mudiri imzosi_____

MUNDARIJA

KIRISH.....	4
--------------------	----------

I BOB. BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTIDA TRANSPORT XIZMATLARINING TUTGAN O`RNI

1.1. Viloyat iqtisodiyotida transport vositalarining roli.....	8
1.2. Avtomobil va temir yo`l transportida tashishda xorij tajribasi.....	11
1.3. Havo transportida tashish jarayonini o`ziga xos xususiyatlari.....	19

II BOB. TRANSPORT SOHASI TARMOQLARINI RIVOJLANISHIDA XORIJ TAJRIBALARI

2.1. Transport xizmatlari ko`rsatish faoliyatining xorij amaliyoti xususiyatlari.....	26
2.2. O`zbekistonda transport xizmatlarini tashkil qilishda xorij tajribasidan foydalanish	36

III BOB. BUXORO SHAHAR TRANSPORT XIZMATLARINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHSHNING ISTIQBOLLARI

3.1. « O`zbekiston Avtomobil va daryo transporti agentligi » Buxoro viloyati hududiy bo`limining asosiy faoliyati.....	39
3.2. «QORABAYIR TRANS » transport firmasi jamiyatida shahar ichi transport faoliyatini takomillashtirish..	56

XULOSA	61
---------------------	-----------

ANNOTATSIYA.....	65
-------------------------	-----------

ADABIYOTLAR RO`YXATI.....	68
----------------------------------	-----------

ILOVA.....	72
-------------------	-----------

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining dastlabki kunlaridanoq xizmatlar ko'rsatish sohasidagi turizm xizmatlari iqtisodiy taraqqiyotning ustuvor yo'nalishi sifatida talqin qilinib, unga bo'lgan e'tibor davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Xizmatlar rivoji uchun zaruriy tashkiliy-huquqiy mexanizmlar vujudga keltirilib, hukumat tomonidan tegishli me'yoriy hujjatlar qabul qilindi va bu yo'nalishdagi ishlar hozir ham davom etmoqda.

Hozirgi davrda turizm sohasida raqobat muhiti juda muhim bo'lib, bozor munosabatlarining murakkabligiga qaramay, O'zbekistonda qator turistik firmalar va mehmonxonalar tashkil etilmoqda, lekin ularning ko'pchiligi ma'lum vaqtdan so'ng raqobatga dosh berolmay turizm bozoridan chiqib ketmoqda.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, Buxoro viloyati transport tizimi qator transport xizmati bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi. Bu nafaqat umumiy foydalaniladigan transportlarga, balki turizm tashkilotlari doirasidagi maxsus transportlarga ham tegishli. Umumiy ko'rinishda bu muammolarning dolzarbligi quyidagilardan iborat:

- davlatning transport xizmatlari talablariga mos keladigan umumiy foydalaniladigan transport vositalarining moddiy texnik bazasini yaratishga;
- transport tashkilotlarini takomillashtirishga;
- turistlarga transport xizmatini ko'rsatish sifatining oshishiga.

Bu muammolarning to'g'ri yechimi transport xizmatiga talabning oshib borishi zarurati va uni qanoatlantirish va xizmatlar faoliyatning samaradorligini oshirish bilan bog'liq muammolarning yechimi bilan bog'liq.

Buxoro viloyatida transport tizimining rivojlanishiga amalga oshirilayotgan islohotlar juda keng va ko'p tomonlama ta'sir ko'rsatadi. U material-texnik bazaning rivojlanishini, tashkilotlarning va transportda boshqaruvning takomillashganligini, transport xizmatlari sistemalarini hamda transport tariflariga mos keladigan siyosat olib borishni talab etadi.

Bitiruv malakaviy ishning maqsadi – mazkur mavzu bo'yicha viloyatimizda transport vositalarining o'rni va ahamiyati to'g'risida chuqur tahlil olib borib, bilim, ko'nikmalar hosil qilish va oldimizga qo'ygan vazifalarga erishish.

Qo'yilgan maqsaddan kelib chiqqan holda quyidagi **bitiruv ishining vazifalarini** bajarish ko'zda tutiladi:

1. Transport xizmatlarini ta'minlashda transport vositalarining o'rni va ahamiyatini chuqur tahlil qilib o'rganib chiqish;
2. Turistlarga avtomobil va temiryo'l transportida xizmat ko'rsatish darajasi hamda sifatini o'rganish;
3. Fuqarolarga havo transportida tashish jarayonini va holatini tahlil qilib, o'rganib chiqish;
4. Yurtimizda transport xizmatini ko'rsatishdagi erishilgan yutuqlarni ko'rsatib berish;
5. «O'zbekiston Avtomobil va daryo transporti agentligi» Buxoro viloyati hududiy bo'limi boshqaruvida shahar ichi yo'nalishsiz taksi xizmati misolida mavzuni o'rganib chiqish, korxonaning xizmatlarini tahlil qilish va korxona faoliyatini yanada takomillashtirish borasida takliflar kiritish.

Oxirgi o'n yilligida mamlakatimiz transport sohasining yuqori sur'atlarda rivojlanishi bevosita transport sohasidagi ilmiy-texnik taraqqiyotga erishilganligiga bog'liq. Sayohatlarning ommaviy ko'rinishga aylanishi (shuningdek turistik maqsadlardagi sayohatlar ham) transport sohasidagi kam bo'lmagan darajada deyarli revolyutsion o'zgarishlar shartiga asoslangan. Bu o'zgarishlarning boshlanishi bugungi kunda ommaviy, kishilarni tashuvchi transport vositasiga aylangan, dastaval temir yo'llar va paravoz, so'ng avtomobil va keyinroq samalyotning yaratilishi bilan boshlandi.

Xalqaro darajada transport xizmatlarga o'sib borayotgan talab eng avvalo ijtimoiy-iqtisodiy sabablar bilan izohlanadi (umumiy daromadlar o'sishi va bo'sh vaqtning ko'payishi, haq to'lanadigan ta'tillar muddati ko'payishi, nafaqa ta'minotining yetarli darajasi, oila tarkibini bolalar kamayishi evaziga o'zgarishi va

h.k). Shuningdek transport taraqqiyotidagi o'sish, uni arzonlashishi va hammaning qurbi yetishi, valyuta cheklovlarining kamaytirilishi yoki bekor qilinishi, viza rejimining liberallashtirilishi kabilar.

Bitiruv ishining metodlari: O'zbekiston Respublikasining sohaga oid qonunlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari, farmon va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari, «O'zbekiston Avtomobil va daryo transporti agentligi» tomonidan ishlab chiqilgan me'yoriy hujjatlar kabilarga tayaniladi. Unda guruhlash, taqqoslash, sistemali yondoshish, analiz va sintez kabi usul va uslublardan foydalanilgan.

Muammoning o'rganilganlik darajasi: "transport" ilmiy tushunchasi va "transportning turizmga tutgan o'rni"ning nazariy va uslubiy jihatlari, xorijiy olimlardan M.B.Birjanov, D.Bouen, F.Brunetti, K.Vipmaer, R.Davidson, A.P.Durovich, F.Kazarin, N.I.Kabushkin, V.A.Kvartalnov, F.Kotler, U.Martini, K.Peter, M.TAmma va boshqalarning ilmiy asarlarida yoritib berilgan.

Mamlakatimizda transport xizmatlari sohasini o'rganishda A.N.Norchaev, A.F.Saidov, A.Taksanov, N.Tuxliev, I.S.Tuxliev, T.Toshmuratov va boshqalarning hissasi katta bo'lib, ular mazkur sohaning xalq xo'jaligidagi o'rni, uni boshqarishni nazariy va amaliy asoslari hamda rivojlantirish istiqbollarini o'zlarining asarlarida yoritganlar. Biroq, O'zbekiston olimlari va amaliyotchilarining ilmiy asarlarida transportning turizm biznesidagi tutgan o'rni nazariy, tashkiliy va umumiy muammolari o'z aksini deyarli topmagan.

Tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyati: Bitiruv malakaviy ishida ishlab chiqilgan ilmiy g'oya, taklif va xulosalar respublikamizda yangi turistik oqimlarni jalb qilish, ularni samarali boshqarish, uning barqarorligiga erishish, mavsumiylikdan holi qilish hamda ichki resurslar evaziga uni mustaqil vujudga keltirish imkonini beradi. Amaliy tavsiyalar turistik oqimlarni boshqarishning zamonaviy usullarini joriy qilishda uslubiy amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Ishning kirish qismida tanlangan mavzuning dolzarbligi, o'rganilganlik darajasi, maqsadi va vazifalari, tadqiqotning nazariy va uslubiy asoslari, tarkibiy tuzilishi haqida ma'lumot berilgan.

Malakaviy ishning birinchi «Buxoro viloyati iqtisodiyotida transport xizmatlarining tutgan o'рни» bobida transport xizmatlari rivojlanishida transport tizimining o'рни naqadar muhimligi haqida va transport xizmatlari to'g'risida batafsil ma'lumot berilgan.

Ikkinchi «Buxoro viloyatida transport sohasi tarmoqlarining rivojlanishi» bobida O'zbekiston transport xizmatlari tarmoqlarining tutgan o'рни va uning takomillashuvida amalga oshirilayotgan ishlar, yutuq va kamchiliklar tahlil qilib o'rganib chiqilgan.

Uchinchi Buxoro shahar avtobus xizmatlarini samaradorligini oshirishning istiqbollari bobida, transport xizmati sohasida faoliyat ko'rsatayotgan tashkilot misolida tahlil olib borgan holda o'rganib chiqilgan.

Xulosa qismida olingan natijalar asosida tegishli takliflar ishlab chiqilgan va ularni amalga oshirish yo'nalishlari berilgan.

Bitiruv malakaviy ishni yoritishda 8 ta jadval, 11 ta rasm, 3 ta diagrammadan foydalanildi.

I BOB. BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTIDA TRANSPORT XIZMATLARINING TUTGAN O`RNI

1.1. Viloyat iqtisodiyotida transport vositalarining roli

Transport xizmatlari faoliyat turi sifatida yo'lovchilarni tashishi bilan uzviy bog'langan va turgan gapki, uni transport ta'minotisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Transport ta'minoti infratuzilmaning muhim elementi hisoblanadi va transport xizmatlari tarkibiga kiritilgan asosiy kompleks xizmatlarni tashkil qiladi. Transport korxonalari - transport tizimini shakllantiruvchi transport korxonalarining alohida ko'rinishlari sifatida qarab chiqiladi.

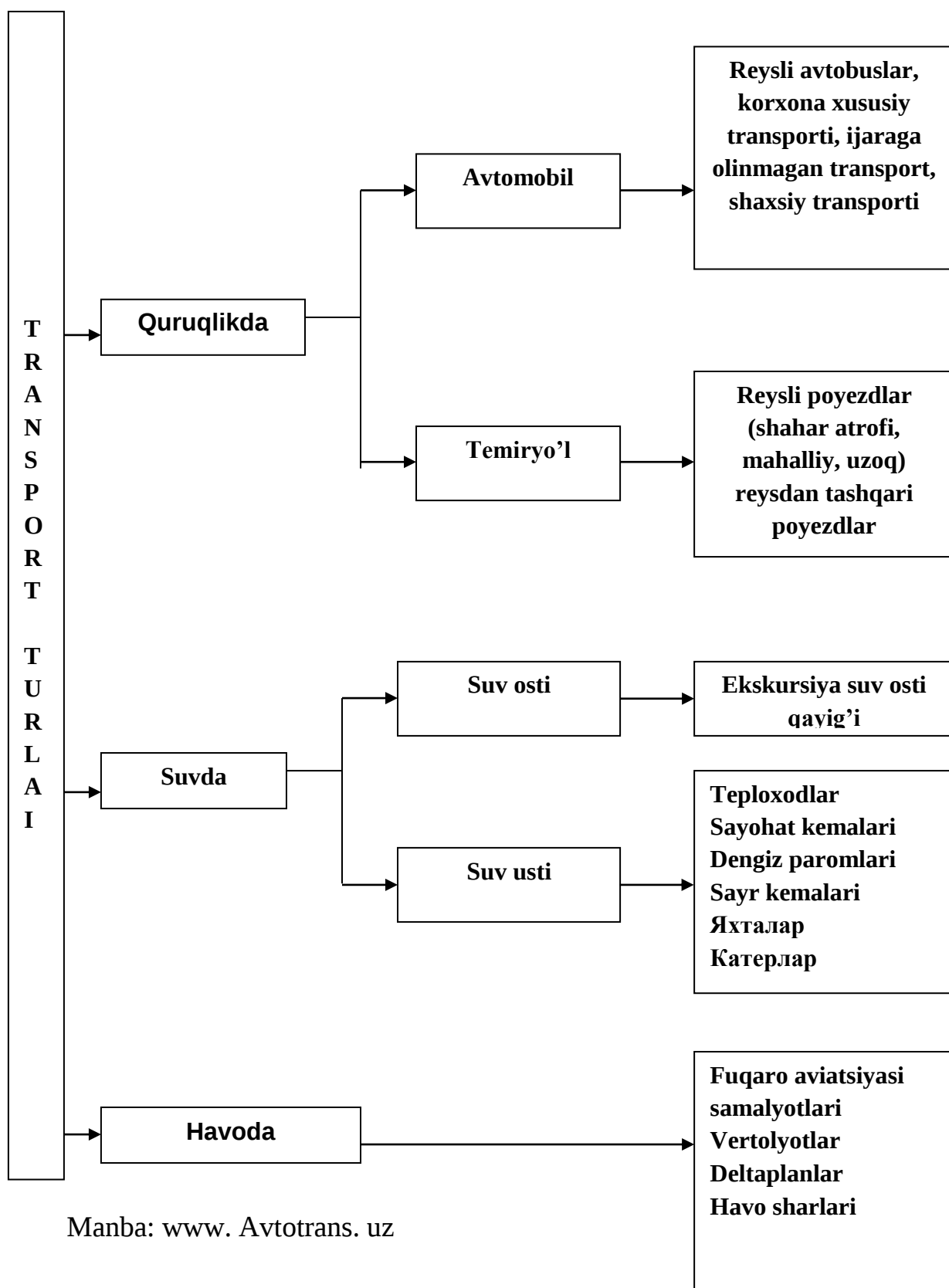
Quruqlikda harakatlanish vositalaridan yo'lovchilar tashish maqsadlarida ko'proq avtomobil va temiryo'l transportlaridan foydalanish maqbul hisoblanadi. Avtomobil transporti turizmda keng foydalaniladi. Ushbu maqsadlarda muntazam yo'lovchi tashish uchun reys avtobuslari va nomuntazam – transport korxonaning xususiy transporti va shaxsiy transport vositalari qo'llaniladi.

Temir yo'l transporti o'rta masofalarga yo'lovchilarni maqbul narxlarda tez va qulay sharoitda yetib borishlarini ta'minlaydi. Alohida hollarda temiryo'l transporti turistik sayohat maqsadlarida ham foydalanishi mumkin.

Suv transporti vositalari orasida suv osti (ekskursiya suv osti qayiqlari) va suv usti (teploxodlar, sayohat kemalari, dengiz paromlari, sayr kemalari, yaxtalar, katerlar) transportlari farqlanadi. Turizmida suv transporti vositalari ta'minoti bilan bog'liq masalalari asosan dengiz va daryoda turistik maqsadlarda muntazam va nomuntazam yo'lovchi tashish misolida qarab chiqiladi.

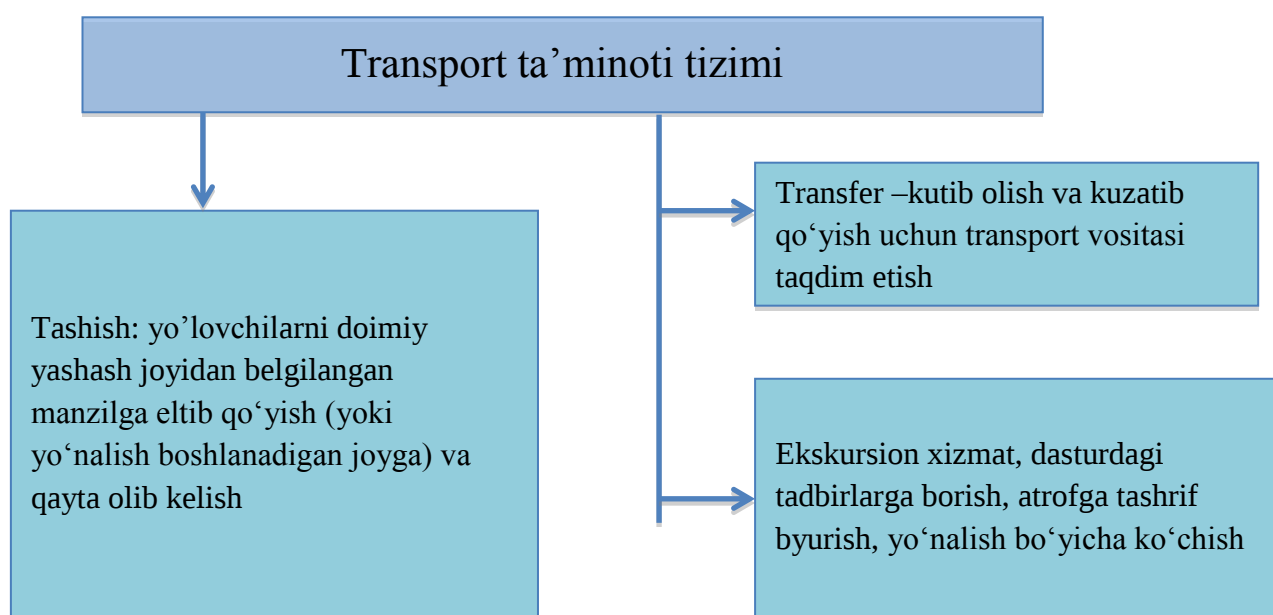
1-rasm. Yo'lovchi tashish maqsadlari uchun qo'llaniladigan transport vositalari turlari

Transport vositalari turlari

Havo transporti vositalari tarkibi xilma-xil transport vositalarini qamrab oladi: fuqaro aviatsiyasidan tortib, to ekzotik hisoblangan havo sharlari, deltaplanlargacha. Yo‘lovchi tashishda havo transportining qo‘llanilishi avvalo aviatsiyada yo‘lovchi tashishdan foydalanish sifatida ko‘rib chiqiladi. U reysli va charterga klassifikatsiyalanadi, ya‘ni buyurtmalar asosida bajariladi. Havo transporti nisbatan juda qimmatligiga qaramay, bu yuqori tezligi, shinam va qulayligi bilan turistlarni olis masofalarga tashishda so‘zsiz yetakchi o‘rinni egallaydi.

2-rasm. Transport ta‘minoti tizimi quyidagicha farqalanadi:

Manba: [www. Avtotrans. uz](http://www.Avtotrans.uz)

Transport vositalarini tanlash chog‘ida safarning maqsadli yo‘anlishi katta rol o‘ynaydi. Turli maqsadlarga bog‘liq holda uning tarkibiga u yoki bu transport xizmatlari kiritiladi. Misol uchun, Parij Toshkentgacha 5 kunlik ekskursion guruh safari tarkibi standart transport xizmati ko‘rsatishda quyidagilarni o‘z ichiga oladi: turistlarni Parij Toshkentga eltish va qaytib olib kelishi; aeroportdan mehmonxonagacha guruhni olib borish va jo‘natib yuborish; dasturdagi tadbirlarni ta‘minlash, masalan, shahar bo‘ylab ekskursiya (teploxoda sayyor) tashkil etish. Transport vositasini tanlashga ta‘sir etadigan yana bir muhim omil-bu sayohatchilar soni hisoblanadi. Bu omildan tez-tez tashish turini aniqlashda

foydalaniladi: muntazam yoki nomuntazam (ijaraga olingan yoki charter). Turistik guruhdagi sayyohlar soniga bog'liq holda safarni ta'minlashda qaysi transport vositasi zarurligi ham aniqlanadi: samolyotmi, temiryo'lmi, avtobus yoki yengil avtomobillarmi va boshqalar.

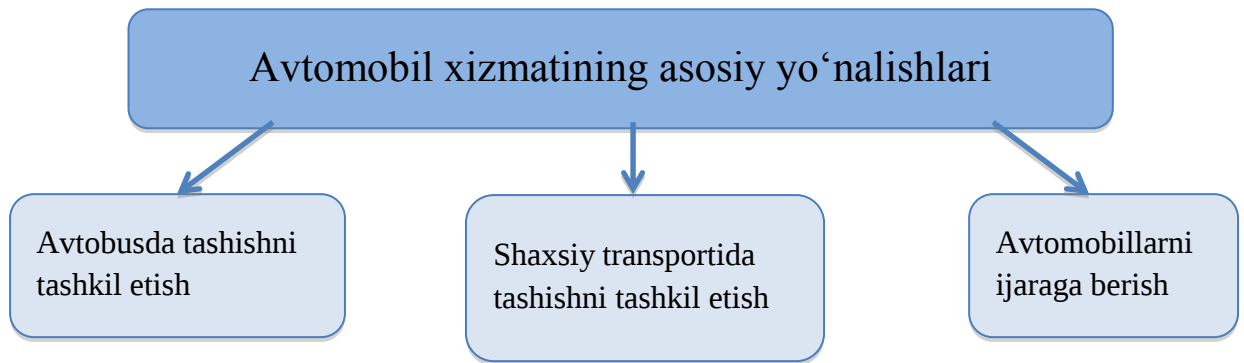
Safarni ta'minlash uchun transport vositasini tanlashda yana bir hisobga olinadigan omil - bu transportda tashishning uzoqligidir. Bu omilni qarab chiqish chog'ida odatda turistlarni ko'chirish shinamligini ta'minlash talablari ko'zda tutiladi. Shuning uchun qoidaga ko'ra u butun safarni kompleks transporti ta'minoti bo'yicha qarab chiqiladi. Transport vositasini tanlashni aniqlashda, shuningdek safar dasturlari ham muhim omil hisoblanadi. Qaysikim unga bog'liq ravishda eng xilma-xil transport xizmatlari ko'zda tutiladi. Bular yuqorida eslatib o'tilganidek ekskursiyalar, turistlarni dasturlarida ko'zda tutilgan tadbirlarga olib kelish va boshqalar bo'lishi mumkin. Odatda tartibga ko'ra, guruh turizmida safar dasturini ta'minlash uchun turistik avtobuslardan foydalaniladi. Chunki, odatda tadbirlar dasturlar butun guruhga mo'ljallangan bo'lib, safarning belgilangan maqsad joyidan boshqa yerga borishi ko'zda tutilmaydi.

1.2. Avtomobil va temir yo'l transportida tashishda xorij tajribasi

Avtomobilda tashish - turistik tashishlarning asosiy turlaridan biri hisoblanadi. Shubha yo'qki, avtomobilda tashishga yuksak safarbarlik, yuqori tezkorlik, maqbul narx, qo'nib o'tishga zarurat yo'qligi, shuningdek harakat grafigini oson o'zgartirish xosdir.

Yo'lovchi tashishda foydalaniladigan avtomobil xizmati uchta asosiy yo'nalishni o'zida mujassamlashtirgan:

3-rasm. Avtomobil xizmati yoʻnalishlari

Manba: Karimov.E Avtomobillarda yoʻlovchilar tashish. T.Sharq, 2002. 271 b

Shaharlararo va shahar yoʻnalishlarining ulkan tarmogʻiga birlashgan avtobuslar koʻproq odamlarni tashishda va poyezdlar va samolyotlarni birgalikda olganiga nisbatan koʻproq aholi punktlariga xizmat koʻrsatadi. Koʻpchilik mamlakatlarda shaharlararo va xalqaro avtobus tashishlarda ham davlat muassasalariga, ham mustaqil kompaniyalarga tegishli avtobuslarda xizmat koʻrsatiladi.

Avtobus kompaniyalari bitta savdo markazi ostida birlashib, oraliq biletlari, servisi, tartiblar, chegirma tizimlari boʻyicha birgalikda umumiy avtobus aloqalari standart tizimini ishlab chiqdilar. Natijada «Eurolines» turizm bozorida yetakchi kompaniyalardan biriga aylanadi. U butun Yevropa boʻylab 250 dan ortiq yoʻnalishlarda xizmat koʻrsatadi, uning tarkibiga Yevropaning 35 avtobus kompaniyalari kiradi. 1992-yildan boshlab «Eurolines» Sharqiy Yevropa mamlakatlarini ham qamrab oladi.

Yevropa mamlakatlari oʻrtasida Shengen bitimining imzolanishi avtobusda turistlarni tashishni rivojlanishiga yangi turtki berdi va koʻpgina rasmiyatchiliklarni osonlashtirishga imkon yaratdi. XX asrning 90-yillarida turistlarni avtobusda tashishning yillik oʻsishi oʻrtacha 1,5 % ni tashkil etdi. Sayohatning iqtisodiy turi hisoblangan va aholi keng qatlamlari uchun qurbi yetadigan avtobus turizmi doimiy rivojlanmoqda, hozirgacha uning hajmlari kengayishi tendensiyasi kuzatib kelinmoqda.

1-mart 1973-yildagi Jeneva konvensiyasi doirasida xalqaro tashishga shartnomalarni soddalashtirish uchun xalqaro avtomobilda yo'lovchi va yuklarni tashish haqida shartnoma to'g'risida konvensiya qabul qilindi. Turizm bo'yicha Gaaga deklaratsiyasi va Yevropa ittifoqi a'zolari uchun Shengen bitimida qayd etilgan xalqaro tashishlarni soddalashtirish kelgusida davom etadi.

Yevropada turistik tashishlarda foydalaniladigan avtobuslar holatiga jiddiy e'tibor qaratiladi. Uzoq masofalarga qatnovchi zamonaviy avtobuslar ilgarigi modellariga qaraganda ancha shinam va qulay. Standart jihozlarini tashkil etadigan yaxshi konditsionerlari va qulay dam olish xonasi yo'lovchilarga manzur bo'lmoqda. Ko'pgina avtobuslar baland kursilar, shovqin o'tkazmaydigan jihozlar bilan ta'minlangan. Yoritish yaxshilangan, minibar, hojatxona, televizor mavjud bo'lib, katta tiniq oynalar tevarak-atrofni tamosha qilib ketishga juda qulaylik tug'diradi.

Hozirda juda ko'pgina rivojlangan mamlakatlarda foydalanish muddati 8 yildan oshgan avtobuslarni turistik yo'nalishlarda ishlashi qat'iy ta'qiqlangan. Yevropa qonunchiligiga muvofiq avtobuslar har olti oyda hamma tomondan sinchiklab texnik ko'rikdan o'tkazilishi shart. 1995-yil 24-apreldan boshlab, Yevropa konvensiyasi qaroriga muvofiq transport vositalari ekipajlariga o'rinlar soni 9 dan ko'p bo'lgan xalqaro tashishda ishtirok etadigan barcha avtobuslarni GPS bilan jihozlash majburiyati yuklanadi. Agar u bo'lmasa avtobusdan foydalanish man qilinadi.

Yo'lovchi avtobuslarni sotib olishga nisbatan kam harajat sarflanishi (boshqa transport vositalariga taqqoslanganda), shuningdek ulardan foydalanish samaradorligining yuqoriligi ko'p sonli turistik korxonalarni ushbu tashish turiga qiziqishlarini orttiradi. O'zining xususiy avtobuslaridan foydalanish turistik sayohatlarni ortiqcha to'planib qolishini kamaytiradi, natijada ularning tannarxini pasaytiradi. Turistlarni tashishda xususiy avtobuslardan foydalanish safarlarni tashkil qilishda, ommaviy iste'molchilarni ko'proq jalb etishda keng istiqbollar ochmoqda. Ayniqsa bu turistik oqimlarni «zanjirli» ko'rinishda tashkil qilishda juda qo'l keladi, ya'ni avtobus yoki bir nechta turistik avtobuslar guruhlar

yig'iladigan joydan ularni belgilangan manzilga to'liq yuklanish bilan olib borish, olib kelish reyslari samaradorligini oshiradi. Odatda bunday zanjirlar ommaviy va arzon turizm yo'nalishlarida tashkil etiladi (masalan, Bolgariya, Qrimda 7,14,21 kunlik dam olishlarda). Ammo shuni hisobga olish kerakki, xususiy turistik avtobuslardan foydalanish turistik korxonalarni qo'shimcha katta harajatlarni qilishga ham majbur etadi: avtobus turadigan joy, texnik ko'rik va ta'mirlash, qismlarni almashtirish, yonilg'i-moylash materiallari, xizmat ko'rsatuvchi xodimlar va malakali haydovchilar, transport vositasini sug'urtalash, avtotransport egalarini fuqarolik javobgarligi harajatlari shular jumlasidandir. Shuning uchun xususiy avtobus sotib olishda turistik korxona sarflanayotgan xarajat o'zini qoplashi va foyda keltirishi uchun o'zining xususiy transport strukturasini tashkil etishda ularning barchasini hisobga olishlari zarur.

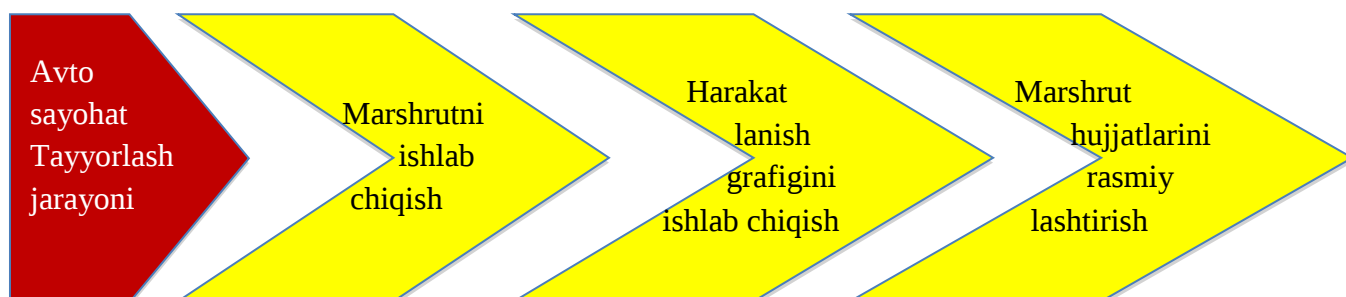
Ijaraga olingan transportdan foydalanish xususiy turistik avtobuslarni sotib olish va xizmat ko'rsatish bilan bog'liq muammolardan xoli. Ijara boshlovchi, zarur aylanma mablag'iga ega bo'lmagan turistik korxona va kompaniya uchun samaraliroqdir. Turistik avtobuslarni ijaraga olish turistik va transport korxonasi o'rtasida tuziladigan o'zaro ijara shartnomasiga asosan amalga oshiriladi. Turistik avtobuslarni ijaraga olib foydalanish turistik korxonaga turistlarni tashish talablariga javob beradigan maqbul hamkorni tanlashga imkon beradi. Bunda turistik firma transport vositasiga xizmat ko'rsatish, ta'mirlash, texnik holatini saqlash harajatlari tashvishidan xoli bo'ladi. Bir qator ustunliklariga qaramay avtobuslar ulardan foydalanishda cheklovlarga ham ega. Ulardan biri tashiladigan turistlar soni hisoblanadi (45 kishigacha). Avtobuslardan foydalanish ko'proq turistlarni yaqin masofaga turli xil dasturlarni ta'minlashga olib borib kelishda samaraliroq. O'rta va katta masofaga turistik sayohatlarni tashkil qilish yo'nalishni qo'shimcha ravishda sinchiklab qayta ko'rib chiqishni talab qiladi: to'xtab turadigan joy, tunash joyi, ovqatlanish hisobga olinishi zarur. Transport vositasida uzoq vaqt bo'lish (ayniqsa qaytish yo'lida) orzu qilingan dam olish kayfiyatga salbiy ta'sir qilishi mumkin.

Shaxsiy avtomobil transportidan foydalanish o'zida turistik sayohatning alohida ko'rinishini namoyon etadi va avtosafarlar deb ataladi. Ularni tashkil etish puxta tayyorgarlik va rejalashtirishni talab qiladi. Avtoturizm butun jahon bo'ylab keng rivojlangan. Bu uning nisbatan arzon tushishi va yo'nalishni, otel dasturlarini va hokazolarni erkin tanlash imkoniyati bilan bog'liq.

Chunki mijoz o'z avtomobilda ma'lum yo'nalish bo'yicha boradi. Ko'p hollarda turistlar aniq yo'nalish bo'yicha harakatlanishni istashmaydi. Ular nisbatan jozibaliroq aylanma yo'llarni, moteldan-motelga yoki kempingdan – kempinga borishni, turli shaharlarga kirib, diqqatga sazovar joylarni ko'rishni ma'qul ko'rishadi va h.k.

Turistlarni shaxsiy avtomobildan foydalanib, sayohatga chiqishining eng ko'p tarqalgan turi - dam olish kunlaridagi safarlardir. Turizm turlari bo'yicha ko'proq mashhur avtoturlar sog'lomlashtirish (dam olish joylariga yoki tabiat qo'yniga borish) va bilish safarlari (tarixiy yoki madaniy yodgorliklarga borish) hisoblanadi. Qaysidir ma'noda mehmonxona infratuzilmasi rivojlanishi, xususan, motellar, to'g'ridan-to'g'ri avtoturizm bilan bog'langan turli mamlakatlarda an'anaviy turistik trassalar bo'ylab, butun bir kichik otellar va kempinglar zanjiri barpo etilgan. Ular eng avvalo shaxsiy avtomobilida sayohat qiluvchi turistlarga xizmat ko'rsatishga mo'ljallangan.

4-rasm. *Avtomobilda sayohatni tayyorlash jarayoni quyidagilarni o'z ichiga oladi:*

Yo'lda turistga quyidagi hujjatlar talab qilinadi: pasport (xorijga sayohat chog'ida tegishli mamlakat vizasi bilan chet el pasporti), avtomobilni boshqarish huquqi berilgan guvohnoma, avtomobilni boshqarish huquqini beruvchi

ishonchnoma yoki uni ijaraga olingani haqida shartnoma (agar sayohat o'z avtomobilida amalga oshirilmasa).

Transport vositasi sug'urtalangan, uning egasi fuqarolik javobgarligi sug'urtasining sug'urta polisiga ega bo'lishi kerak. Shuningdek, avtomobil hujjatlari bexato rasmiylashtirilgan bo'lishi zarur. Turistik korxona bunday safarlarning tashkilotchisi sifatida ko'rsatilgan hujjatlarni to'g'ri rasmiylashtirishda amaliy yordam berishi kerak. Yoki ko'rsatilgan punktlarda qayta to'lov bo'yicha xizmat ko'rsatish imkonini beradigan xalqaro servis daftarchasi taqdim qilinadi. Xalqaro servis daftarchasi har xil xalqaro avtomobil klublari tomonidan beriladi, ulardan nemis klubi ADAS ko'proq taniqli hisoblanadi. Bunday daftarcha egasi bu klub ishtirochilari hisoblangan motellar, kempinglar, yo'l bo'yi restoranlari, texnik xizmat stansiyalari va yonilg'i quyish stansiyalari xizmatidan foydalanish huquqiga ega.

Avtomobillarni ijaraga berish 1916-yil Omaxi (AQSH)da aka-uka Saunderlar tomonidan boshlangan. Aka-ukalar cheklangan ma'lum muddatga avtomobilga muhtoj kishilar borligini angladilar va o'zlarining avtomobillarini ular bilan baham ko'rish orqali o'z xususiy faoliyatini yo'lga quydilar. Ular boshqa mashinalar sotib olishib, ijara biznesi bilan shug'ullanishga kirishdilar. Biznes rivojlanib bordi. 1925-yilda ular yana bitta firma bilan birlashdilar. Ularning xususiy kompaniyasi mamlakatning 21 shtatida vakolatxonalariga ega bo'ldi.

«Xerts» (eng katta prokat firmasi) o'z faoliyatini 1918-yilda boshladi. «Avis» firmasi 1946-yil ish boshladi. XX asrning 90-yillari o'rtasida ingliz jurnali "Itisuilonal Investor" tomonidan dunyoda avtomobillarni ijaraga beruvchi eng yaxshi firma deb ataladi.

Avtomobil ijarasi industriyasi yo'lovchilarga xizmat ko'rsatuvchi birinchi tijoriy avia yo'nalishlar paydo bo'lganicha haqiqatdan yuksalish davrini o'z boshidan kechirdi. Shunga qaramasdan, havo sayohatining ko'proq odamlarni jalb etib, o'sib borishi (ayniqsa biznes bilan shug'ullanuvchi) baribir avtomobil prokatiga aeroportlarda talabni oshirib yubordi. Bunday imkoniyatga ega kishida esa taksi yoki boshqa jamoat transporti xizmatiga ehtiyoj qolmaydi.

Avtomobillarni ijaraga berish industriyasi tobora ko‘proq darajada biznes turistlariga mo‘ljallolmoqda. Ammo dam olish bozori ham jadal sur‘atlarda o‘tib borayapti. Uning bilan birga «uchish avtomobil» paketlari shuhrati ham ortib bormoqda. Qaysikim ta’til dasturlari hisoblangan avia uchishlar qiymatiga ijaraga avtomobillari narxi ham kiritilayapti. Avia uchishlar va avtomobillar ijarasi ham to‘lovlarini kamaytirilishi ushbu paketlar mashhurligini rag‘batlantirayapti. Avtomobillarni ijaraga berish bo‘yicha yirik firmalar shahar va shahar chekkalarida vakolatxonalariga ega, ammo ularning katta qismi hozirgacha aeroportlarda va o‘zlariga yarasha turadi. Bu firmalarga avtomobillarni ijaraga berganda aeroportdagi narxi baland ijaraga joyi harajatlarini hisobga olishga to‘g‘ri keladi. Natijada bunday kompaniyalarda ijaraga aeroportlarda vakolatxonalari bo‘lmaganlarga qaraganda ancha qimmat turadi. Shunga qaramasdan, iste’molchilar bu qulaylikni qadrlashadi. Chunki sayyohlar samolyotdan tushgan zohati avtomobillar ijaraga joyiga kelishi mumkin.

Turist ijaraga kompaniyasi xizmatchisiga pasport va haydovchilik guvohnomasi (xalqaro namunada) ni ko‘rsatadi. Shartnomaga tuzish chog‘ida guvohnoma kamida 2 yilga amal qiladigan bo‘lishi (Buyuk Britaniyada-1 yil, 25 yoshdan kichik bo‘lgan haydovchilar uchun talab qilinadigan staj 1 yilga ko‘paytiriladi) kerak. Ayrim mamlakatlarda mijozlarga xizmat ko‘rsatish faqat kredit kartasi bo‘lgandagina bajariladi, ko‘pchilik mamlakatlarda esa xizmat uchun haq naqd pul to‘lash orqali amalga oshiriladi.

Ijaraga qiymati to‘lovlariga kirishi lozim:

- avtomobilning yo‘l bosishi cheklanmaydi;
- avtomobilni mijoz shahar chekkasiga yetkazib beradi;
- texnik nosozlik bo‘lgan hollarda avtomobilni almashtirish yoki ta’mirlash (pokrishka va shamol oynasi zararlangandan tashqari);
- yo‘l-transport hodisasi hollarida (hodisa mijoz aybi bilan bo‘lmagan) to‘liq sug‘urtalash;

- yo‘l-transport hodisasi chog‘ida mijoz aybdor bo‘lsa, zararni qoplovchi sug‘urta ma‘lum summadan yuqori bo‘lishi (hodisa chog‘ida haydovchi mast bo‘lsa, sug‘urta to‘lanmaydi);
- baxtsiz hodisadan yo‘lovchilarni (haydovchidan tashqari) sug‘urtalash (haydovchi o‘zini qo‘shimcha to‘lov sug‘urtalashi mumkin);
- soliqlar.

Turistlarni temiryo‘lda tashish turizm transport ta‘minotining samarali vositasi hisoblanadi. Sayohatning yuqori shinamligi, yuqori tezlik va maqbul narxlarda turistlar guruhini ixcham joylashtirish bu transport turini kichik va o‘rta masofalarga harakatlanishda raqobatbardoshligini oshiradi. Temiryo‘l transportidan ichki va chegara yaqini turizmini shuningdek, sayru tamosha, ekskursion safarlar va dam olish kunlari turizmini tashkil etishda ko‘proq foydalaniladi.

Keyingi yillarda poyezdlar xavfsizroq, tez va shinamroq bo‘lib qoldi. 1900-yilga kelib, temiryo‘llar zamonaviy barcha maishiy qulayliklar – shu jumladan, elektr yoritish, bug‘ bilan isitish, uxlab ketadigan vagonlar, vagon-restoranlar va hatto vannaxonalarni taklif qilishi mumkin edi.

Dunyoda zamonaviy turistik poyezdlarni «g‘ildirak ustidagi otellar» deb atashayapti. Bunda ko‘pincha temiryo‘l bo‘ylab safarlar sayohatning asosiy maqsadi qilib qo‘yiladi, uxlab ketiladigan vagonda odatda o‘rinlar soni sakkiztadan oshmaydi, har bir kupeda ikkitadan ko‘p odam yashamaydi. Poyezd kategoriyasiga qarab, kupe bir kishi uxlaydigan ikkita krovat bilan (tik yoki gorizontal holatda) yoki bitta ikki kishilik krovat kondinsioner, yozuv stoli, telefon, televizor bilan jihozlanadi. Hojatxona va dush xonasi butun vagonga yoki alohida bitta-ikkita kupe uchun bo‘ladi. Turistik poyezd tarkibiga yana bir nechta vagon-restoranlar, vagon – salon (kutubxona, qarta o‘yini yoki so‘zlashuv, dam olish uchun foydalaniladi), konferens-vagon (u ham lektoriy, diskoteka yoki video salon), shuningdek «bolalar vagoni» yoki «harakatli o‘yinlar zali» kiradi.

Temir yo‘l sayohati – xorijda dam olishning juda ommaviy turidir. Turizm bu turining ashaddiy ishqibozlari nemislar, inglizlar, shveysarlar hisoblanishadi. Agar

Buyuk Britaniya va Shveysariya aholisi o'z mamlakatlari bo'ylab sayohat qilishni afzal bilishsa, nemislar butun Yevropani aylanib chiqishib, hatto Rossiyagacha yetib kelishdi.

Reysdan tashqari (charter) poyezdi – bu nomuntazam jadvalga mo'ljallangan maxsus byuurtma poyezdlariga nomuntazam jadvallar bo'yicha qatnaydigan poyezdlar kiradi. Ular uchun muntazam reyslar oralig'ida bo'sh bo'ladigan yo'l grafigi va shuningdek turistik ekskursiya maqsadlari maxsus tuzib chiqiladi.

Yuqorida qayd etilganidek, temiryo'l transporti bilan turistik tashish muntazam qatnovchi tez yurar va yo'lovchi poyezdlarda va maxsus turistik poyezdlarda amalga oshiriladi. Keyingi paytlarda Yaponiya, Fransiya, Braziliya, Janubiy Koreya, Rossiya, Yevropa mamlakatlarida turistlarni tashish uchun tezkor temiryo'llardan foydalanilayapti.

Yo'lovchilarni tashish uchun korpusi qiyalashtirilgan va osma magnitli takomillashgan poyezdlardan foydalanilmoqda. 1997-yil xalqaro temiryo'l tashkiloti Yevropa marshrutlarida korpuslari qiyalashtirilgan poyezdlardan foydalanish sezilarli ko'paytirilishini e'lon qildi. Ushbu poyezdlar ishqalanish yo'qligi tufayli tezlikni soatiga 500 km. gacha oshirish imkoniga ega (ular elektrolitlar kuchi tufayli iz ustida ko'tarilgan). 1997-yil Germaniya hukumati «Tranporid» loyihasini moliyalashtirish uchun mablag' ajratdi. Ushbu poyezdning birinchisi 2005-yilda yo'lga chiqdi. Gamburg – Berlin o'trasidagi tezlik esa soatiga 450 km. ni tashkil qiladi. «Tranporid» loyihasi poyezdlari avtomobillar yoki samolyotlarga nisbatan atrof-muhitni kam ifloslantiradi.

1.3. Havo transportida tashish jarayonini o'ziga xos xususiyatlari

Havo transporti jahon xo'jaligining nisbatan tez va dinamik holda rivojlanayotgan sohalaridan biri hisoblanadi va umumjahon transport tizimida tobora mustahkam o'rin egallamoqda. O'lis masofalarga yo'lovchi tashishda (masalan, Shimoliy Amerika, Janubi-Sharqiy Osiyo davlatlari yoki jahon makrohududlarining boshqa olisliklariga) aviatsiyada tashish amalda mukammal

vositadir. Aviatsiya transportidan foydalanish shuningdek o'rta (yer shari ko'lamida) masofalarda tarqalgan (misol uchun, Yevropa va Yaqin Sharq mamlakatlarida). Ichki yo'nalishlarda turistlarni samolyotda tashish ham ancha qulay hisoblanadi. Ayniqsa Rossiya, Xitoy, AQSH kabi yirik davlatlarda aviatsiyaning roli katta.

Havo transporti uch darajada tartibga solinadi:

- milliy – aviatashuvchilarni litsenziyalash, ham ichki, ham xalqaro marshrutlarda ishlaydi;

- hukumatlararo – muntazam havo aloqalari tegishli mamlakatlar hukumatlari o'rtasidagi bitimga asosan amalga oshiriladi;

- xalqaro – muntazam reyslarga tariflar Xalqaro havo transporti assotsiatsiyasi (IATA)ning ishtirokchi aviakompaniyalar o'rtasidagi o'zaro shartnomaga vositachilik qilishi asosida (Avia yo'nalishlar a'zolari uchun) yoki boshqa uchinchi shaxs tomonidan belgilanadi.

Umumga mo'ljallangan aviatsiya ham umum qabul qilingan, ham maxsus xizmatlardan iborat bo'lib, olti toifaga bo'linishi mumkin:

1. Charter reyslarni bajaruvchi havo taksisi;
2. Korxona va firmalarga tegishli ishlab chiqarish xodimlarini tashish uchun samolyotlar shuningdek vertolyotlar;
3. Maxsus samolyotlar (aerosuratga olish, o't o'chirish, tibbiy va h.k.);
4. Professional uchuvchilar trenirovkasi uchun;
5. Biznes va sayohat uchun xususiy samolyotlar;
6. Sport samolyotlari.

Dengiz va daryoda turistlarni tashish odatda yo'lovchi tashish, ekskursiya sayohati, paromlar va sayr kemalarida sayohat ko'rinishida amalga oshiriladi. Dengiz va daryoda turistlarni tashishlarni ta'minlash maxsus kompaniyalar tomonidan amalga oshiriladi (kemachilik, sayr kemalari kompaniyalari), ular ko'p hollarda turoperatorlar rolida chiqadilar. Odatda turistlarni tashish uchun suvosti qanotlariga ega tez yurar kemalardan foydalaniladi, ular nisbatan manzilga tez eltishni ta'minlaydi. Ko'p hollarda dengiz va daryo kemalari turistlarini boshqa

transport vositasi bo'lmagan arxipelaglar yoki orollarga olib borish uchun qo'llaniladi (masalan, Amazonka bo'ylab sayohat chog'ida). Reysli yo'lovchi kemalarda turistlarni tashish oldindan bronlashtirilgan biletlar asosida amalga oshiriladi. Boshqa transport tashkilotlari singari kemachilik kompaniyalari turistlar toifasi va sayohatchilar soniga qarab imtiyozlar va chegirmalar taqdim etishadi.

Dengiz kruizi industriyasi turistik bozorda XX asrning 70-yillari boshida mashhur bo'la boshladi va hozirgi vaqtda u rivojlanishda davom etayapti. 1980-yildan 1990-yilgacha sayr – sayohat kemalari qurilishiga 3 mln. AQSH dollaridan ko'proq mablag' sarflandi, qaysikim bu ularning jahon flotini ikki barobarga ko'paytirdi.

Kruiz kemalari turizm industriyasida eng katta sarf harajatlarga ega. Bularni qoplash uchun kruiz kemalari 80-90 %, avia yo'nalishlar – 60-65 %, otellar -55-60 % ga to'ldirilishi lozim. Kruiz barcha yo'nalishlarida turli daromad darajasidagi turistlarni jalb etish uchun maqbul narxlarni taklif etadi, shuningdek turli chegirmalar beradi, masalan, nomavsumiy davrda yoki safar qo'shimcha ravishda bronlashtirilgan hollarda. Flot shinamligi va texnik jihatdan yaqini jihozlangan, bordagi servis darajasi, bazaviy ta'riflari hajmi va boshqa ko'rsatkichlari bo'yicha kruiz kompaniyalari to'rtta asosiy toifaga bo'linadi:

- standart (ular odatda uch yulduz - *** bilan belgilanadi);
- birinchi klass (****), masalan, Costa Criises, Nor = Wegian Cruise Line;
- o'ta shinam (*****), masalan, Holtand Airerican Line, Cclbriry Cruises;
- superlyuks (*****), masalan, Seribourb va boshq.

Turagentliklar va mijozlar uchun amaldagi qulayliklar kruizlarning narx klassifikatsiyasi hisoblanadi. Shartli ravishda ularni besh toifaga bo'lish mumkin:

- tejamli (bir kishiga bir kunga 75-150 \$);
- klassik (100-200 \$);
- qulayliklari katta (150-400 \$);
- lyuks (400-1000 \$);
- eksklyuziv (700-1200 \$).

Tejamli kruizlar uncha katta bo'lmagan eski namunadagi kemalarda, barcha qulayliklarga ega katta laynerlar bajariladi (misol uchun, «AZUR» va “Fedmenco”, Cruises, Topaz va “Emerald”, Tlomson kompaniyalari, Ukraina kemalarida). Klassik kruizlar xalqaro turizm bozorida ustunlikka ega bo'lib, yo foydalanilayotgan kemalar yoki yangilari bilan bajariladi. Ular zamon talablariga javob beradigan dizayn va uskunalar bilan jihozlangan. Shinam va servis xizmati a'lo darajada: kayutalari keng, palubaga katta ochiq, hovuz, sport maydonlari, zal, go'zallik saloni, magazinlar, tungi klublar va kazinolar bilan jihozlangan. Carnival Cruise Line klassik kruizlarni tashkil etadi, ular yoshlarga mo'ljallangan. Norwegian Cruiseline – uy muhitini yaxshi ko'ruvchilar va personal servisga mo'ljallangan xizmat ko'rsatadi. Klassik kruiz bilan Princess Cruise va Royal Caribbean kompaniyalari ham shug'ullanadi (keyingisining ko'pchilik laynerlari 5 yulduzli toifaga ega).

Aviakompaniya faoliyatidagi muhim yo'nalishlar:

- parvozlar xavfsizligini ta'minlash va uning darajasini ko'tarishga mo'ljallangan tadbirlarni amalga oshirish;
- xalq xo'jaligining yo'lovchi, yuk tashuvlariga bo'lgan talablarini o'z vaqtida, to'liq ta'minlash va boshqa aviaxizmatlarni amalga oshirish;
- yo'lovchilarga xizmat ko'rsatishni xalqaro andozalar darajasiga yetkazish;
- avitransport sohasi faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish;
- aviatsiya infratuzilmasini rivojlantirish va takomillashtirish;
- aviatsiya texnikasini yangilashni davom ettirish;
- xalqaro biznesda aviakompaniya o'rnini mustahkamlash, aviatsiya xizmati yangi bozorida o'z o'rniga ega bo'lish;
- yuqori malakali kadrlarni tayyorlash.

5 – rasm **Buxoro xalqaro aeroporti**

«BUXORO» Xalqaro aeroporti. Buxoro shahri sharq arxitekturasining dunyoda eng qadimiy tarixiy obidalaridan biri bo‘lib, Markaziy Osiyoning mashhur sayyohlik markazidir. 1999-yilda takomillashtirish dasturi amalga oshirilgandan so‘ng unga «xalqaro» maqomi berildi. 1997-yilda chet ellik sayyohlarga mo‘ljallanib qurilgan zamonaviy aerovokzal soatiga 150 yo‘lovchini qabul qilish imkoniyatiga ega. O‘zining ixchamligiga qaramasdan xalqaro terminal yo‘lovchilarga xalqaro andozalarga muvofiq xizmat ko‘rsatish uchun barcha sharoitlarga ega. Zamonaviy uskunalar bilan jihozlangan uchib kelish va ketish hamda keng kutish zallari, bufet, do‘kon, tibbiy xizmat ko‘rsatish shahobchasi, yuk saqlash kameralari yo‘lovchilar xizmatida. Rasmiy delegatsiyalarga xizmat ko‘rsatuvchi, yuqori qulayliklarga ega zallar dizaynida milliy an‘analar uslubi elementlari mavjud bo‘lib, ular yo‘lovchilarning parvozdan avval xordiq chiqarishlariga alohida muhit yaratadi.

«URGANCH» Xalqaro aeroporti. Urganch shahri Xorazm viloyatining markazidir. U butun dunyoga o‘z hududida – O‘rta asr sharq arxitekturasida durdonalaridan yodgorlik, 2500 yillik tarixga ega bo‘lgan va shu vaqtgacha o‘zining ilk chiroyi va salobatini yo‘qotmagan Xiva shahri joylashgani uchun ham

mashhurdir. “Urganch” aeroporti chet ellik sayyohlar uchun qadimiy shahar darvozasi hisoblanadi.

Xalqaro turistik sayohatlarni amalgam oshirish quyidagilarni oʻz ichiga oladi: doimiy, mavsumiy, bir martalik marshrutlar hamda chet elga ketuvchi va chet eldan keluvchi turistlar uchun xizmat koʻrsatish.

1-jadval.

Transport vositalari turlari

Baholash mezonlari	Daryo	Dengiz	Temiryoʻl vagonlari	Avtobusl ar	Yengil avtomobilla r	Samaly ot
1. Harakat xavfsizligi	7	5	6	4	5	7
2. Ekologik xavfsizlik	6	6	9	8	2	1
3. Tashish narxi	1	1	1	8	10	5
4. Ekspluatatsiya tezligi	2	1	1	8	10	1
5. Tezlik darajasi	8	10	5	3	2	5
6. Oʻz xohishi bilan yoʻl-yoʻlakay toʻxtash imkoniyati	7	10	6	4	1	7
7.Yoʻl harakatida xavfsizlikni tanlash	6	6	7	7	6	8
8. Joylashtirish	1	2	6	4	6	1 0
9. Kapital xarajatlarni tejash	2	1	5	8	10	2
10. Qulay darajasi	8	10	2	4	6	6
Jami ball	48	52	48	58	58	5 2

Manba: Karimov.E Avtomobillarda yoʻlovchilar tashish. T.Sharq, 2002. 271 b

Xulosa qiladigan boʻlsak, turistlarni tashishda asosiy vositalardan biri boʻlgan transport vositalari muhim rol oʻynaydi. Chunki, transport tizimi qanchalik yaxshi

yo'lga qo'yilgan bo'lsa, turistlarning dam olishlari va sayohat qilishlari shunchalik qulay bo'ladi. Hozirda Respublikamiz turizmida ham zamonaviy transportlardan keng foydalanilmoqda. O'zbekistondagi turistik korxonalarda qulay va komfort avtodor va mikro avtodorlardan keng foydalanilmoqda. Bir davlatdan ikkinchi davlatga borishlari uchun charter reyslar ochilgan. Faqat viloyatlardagi turistik korxonalarda ham turistik vositalar yaxshi yo'lga qo'yilsa turistlarni ushbu shaharlarni ziyorat qilishlariga keng imkoniyatlar yaratiladi.

II BOB. TRANSPORT SOHASI TARMOQLARINI RIVOJLANISHIDA XORIJ TAJRIBALARI

2.1. Transport xizmatlari ko'rsatish faoliyatining xorij amaliyoti xususiyatlari

Hozirgi davrda fuqarolarga transport xizmatini sifatli va qoniqarli darajada ko'rsatish uchun juda ko'p jihatlarni inobatga olish lozim. Xizmatlar qachonki sifat va miqdoriy jihatdan to'la to'kis bajarilsagina mijozlarda qoniqish hissi va qayta murojaat qilish istagi paydo bo'ladi.

Keyingi yillarda transport xizmatlarini ko'rsaish jahon iqtisodiyotidagi tez rivojlanib kelayotgan tarmoqlardan biridir. Bugungi kunda transport xizmatlari va unga bevosita hamda bilvosita xizmat ko'rsatuvchi sohalarda jahon mehnat resurslarining qariyb 60% qismi faoliyat olib bormoqda.

Rossiyaga kelayotgan xorijliklar sonining keskin ortishi, bizningcha, Markaziy Osiyo mamlakatlari uchun ham manfaatli bo'lishi mumkin. Ammo, buning uchun albatta MDH mamlakatlari yoki Shanhay xalqaro hamkorlik tashkiloti, ayniqsa Markaziy Osiyo davlatlari, boshqa sohalarda bo'lgani kabi, o'zaro hududlarni transport xizmatlari nuqtai nazaridan integratsiyalashgan, erkin tashriflar makoniga aylantirish talab etiladi.

Tajriba shuni ko'rsatadiki, mamlakat ichida tegishli transport xizmatlarini sifatli yo'lga qo'yish faqatgina soha rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan xorijda transport parklari ahvoli qanday, qana transport xizmatlari ko'rsatiladi?

Barchamiz bir ovozdan BARCHA TRANSPORT XIZMATLARI deya javob beramiz! Ular qanday qilib bu darajaga erishgan? Bu darajaga erishish uchun nimalarni amakga ishirgan? Agar batafsilroq tahlil qilsak, ko'p narsalarga oydinlik kiritish mumkin. Xususan, oddiy taksi xizmatini olaylik: Buxoroda taksini faqatgina yo'lda ushlab va kelishish mumkin. Buni ustiga, siz taksiga o'tirganingizdan keyin sizdan so'ramasdan, yana bir necha yo'lovchilarni ham olishi mumkin haydovchi va bu holat uning uchun oddiy holatdir. Mijozdan

ruxsatsiz odam olish bu eng qo'pol xatolardan. To'g'ri, bu muammo barcha taksi xizmati shirkatlariga tegishli emas, ammo aksariyat hollarda aynan shuni guvohi bo'lamiz.

Bu borada xorijda ahvol qanday? Masalan siz Yaponiyadasiz. U erda tazzi xizmati juda yuqori darajada, chunki:

- barcha haydovchilar 50-60 yoshdan yuqori va juda tajribali;
- barcha taksi transporti vositalari barcha zarur texnik uskunalar bilan jihozlangan;
- barcha taksilar qat'iy belgilangan tariff asosida to'lov olishadi;
- mijozdan ortiqcha harakat talab qilinmaydi, ya'ni hatto eshiklar ham avtomatik tarzda ochib yopiladi;
- hisob kitob ham mijozlarga qulay ravishda amalga oshiriladi;
- yapon tilini bilmasangiz ham manzilga tez etib olishingiz mumkin (boradigan manzilingiz kartochkasini bersangiz kifoya).

6 rasm

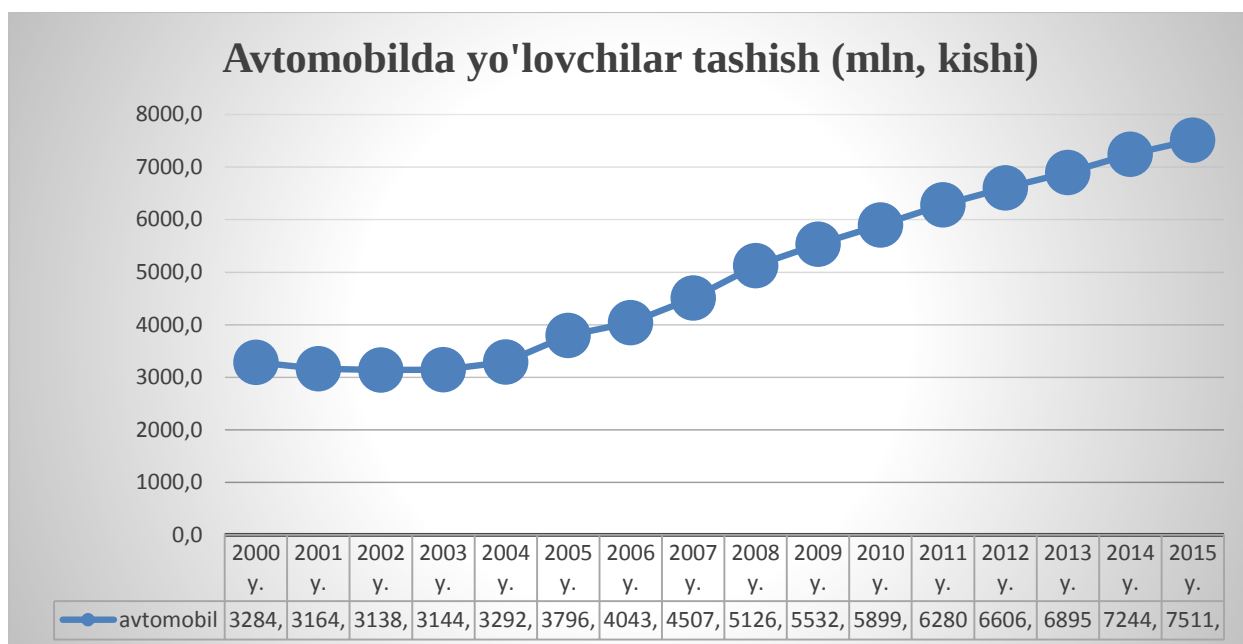
Yoki Moskva shaxri taksi xizmatini olaylik. Xizmat ko'rsatuvchi kompaniyalar juda ko'p. Xizmatlar ko'lami ham juda kata. Taksi xizmati aksariyat hollarda buyurtma orqali chaqiriladi, va agar taksi aytilgan vaqtdan 10 daqiqa kech qolsa, manzilingizga sizni tekin olib borib qo'yishadi. Bu ularning mijozlarga beradigan kafolati. Haydovchilar ham kompaniya nufuziga qarab uniformada bo'lishadi.

Mustaqillikning ilk yillaridan ishonchli va qulay transport infratuzilmasini yaratish davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan. Tarixan qisqa davrda qurib bitkazilgan xalqaro ahamiyatga ega avtomobil yo'llari, ko'priklar Vatanimizning iqtisodiy va madaniy rivojlanishini ta'minlashda, xalqimizning uzog'ini yaqin qilishda muhim omil bo'lmoqda.

Respublikada bunyodkorlik ishlarini davom ettirish maqsadida, 2011-2015 yillarda transport va kommunikasiya infratuzilmasi qurilishini jadal rivojlantirish dasturining qabul qilinishi ishlab chiqarish, transport va muhandislik-kommunikasiya infratuzilmasi tarmog'ini mamlakat va hududlar iqtisodiyotini istiqbolli taraqqiy ettirish bo'yicha amalga oshirilgan dasturlar bilan uzviy bog'liq holda yanada rivojlantirish imkonini berdi. Ushbu dasturga muvofiq, 2012 yilda qariyb 500 kilometrlik to'rt yo'lakli zamonaviy avtomobil yo'llarini qurish va rekonstruksiya qilish ishlari yakunlandi.[2]

Shuningdek, ayni damda qator loyihalar, maqsadlar qilib borilmoqda. Misol uchun, Toshkent shahrida, 2 yil davr mobaynida, asosiy qatnov yo'llarni qaytadan rekonstruksiya qilib, yangi, qulay va xavfsiz ko'priqlar bunyod etildi. Buxoro viloyatida esa Olot-Qarako'l-Jondor avtotrassa yo'lini sifatli qilib asfaltlar yotqizilayotganligi, shu bilan birga Kogon tumanida qulagan ko'prik o'rnida, ko'p yillar xizmat qiladigan yangi, sifatli ko'priknı qurib bo'linganligidir.

Agarda avtomobil va shahar elektr transportlar bo'yicha yo'lovchilarnı tashish va yo'lovchilar tashish aylanmasini 2000-2015 yillarnı kuzatib chiqadigan bo'lsak 3- diagrammada yoritilgan.

Manba: http://stat.uz/uploads/ekonom/transp/pass_perevozki_uz_15.xls

Tadbirkorlar va tashkilotlarni Yagona Davlat ro'yxatga olish idorasi ma'lumotlariga ko'ra, 2015-yil 1-yanvarda ro'yxatga olingan yuridik shaxslar soni 523,4 mingni tashkil etdi, ulardan faoliyat yuritayotganlari 491,8 ming yoki umumiy ro'yxatga olinganlarning 94 %ini tashkil etdi. Shulardan 10,3 ming transport va aloqa tashkilotlari umumiy ro'yxatga olinganlardan 3,5 %i ro'yxatga olingan, faoliyat ko'rsatayotganlari esa 9,1 ming tashkilot bo'lib, ro'yxatga olinganlarning 3,4 %ini tashkil etadi.

O'zbekistonda 2015-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, jami 464 ta turistik tashkilot hamda firmalar bo'lib, shundan 446 tasi mas'uliyati cheklangan jamiyat, xususiy firma va tadbirkorlardir. Xalqaro sayyohlarning asosiy qismi Toshkent shahriga tashrif buyurishadi. Sababi, poytaxt va Toshkent viloyati hissasiga jami turistik infrastukturaning 36%i to'g'ri kelishi hamda yetarlicha shart - sharoitlarni yaratilganligidir. Farg'ona vodiysi respublika turistik infrastrukturasining 19 %iga ega. Biroq, mavjud turistik infrastrukturaning sig'imi, darajasi chet ellik sayyohlar ehtiyojini to'la qondira olmayapti.

Vujudga kelgan muammolarni bartaraf etish maqsadida xalqaro sayyohlarning qiziqishlari va talablari darajasida qo`shimcha xizmatlar ko`rsatish tizimini yaratish zarur. Shuningdek, yangi turistik xizmatlar va mahsulotlar ishlab chiqarish bo`yicha xorij investitsiyalari uchun loyihalar tayyorlash, jahon turizm bozorida O`zbekistonni yoki uning alohida mintaqalarini reklama dasturlarini hamda ularni shaxsiy imidjini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

7 rasm

Ta'kidlash joizki, mamlakatimizda Prezidentimiz rahnamoligida turizmni rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar o'zining yuksak natijalarini bermoqda. Bugungi kunda yurtimizda 860 dan ziyod sayyohlik tashkiloti faoliyat yuritayotgani, zamonaviy mehmonxonalar, dam olish maskanlari soni ko'payib, servis xizmati ko'rsatish sifati tobora yaxshilanib borayotgani ana shunday keng qamrovli islohotlar samarasidir.

Hozirgi davrda, xorij amaliyotidan foyalanish uchun barcha imkoniyatlar mavjud. Bumdan tashqari, transport infratuzilmasini yaxshilash uchun ham ilg'or texnologiyalardan foydalanishimiz lozim. Shu sababli ham rivojlangan davrlarlat

tajribasini o'rganish, uni amalda tadbiq qilish – bu juda katta vazifa. Kelajak taksisi qanaa bo'ladi degan savol tug'iladi ko'pincha. Albatta, barcha davrlar samarali texnologiyalar orqali sifatli xizmat ko'rsatish darajasiga erishmoqchi bo'ladilar. Bu yaxshi albatta, ammo qanday qilib? Kelajak taksisi qanaqa ko'rinshda bo'ladi?

8 rasm

Yuqorida keltirilgan rasmlar bu kelajak taksi xizmati transportlaridir. Bular bir necha yillik mehnatlar va juda katta moliyaviy xarajatlar mahsulidir. Albatta bu sarflar kelajakda o'zini oqlaydi. Transport hodisalari xavfini minimal drajaga tushiradi. Va natijada sifatli xizmatlar ko'rsatilishiga erishiladi.

Yuk tashish va yuk aylanmasi transport turlari bo'yicha quyidagicha ifodalanadi

2-jadval

	<i>2017 yil yanvar-dekabr</i>	<i>2016 yil yanvar-dekabrga nisbatan foiz hisobida</i>
<i>Tashilgan yuk, mln. tn</i>	<i>68,0</i>	<i>104,2</i>
<i>Shu jumladan:</i>		
avtomobil transportida	<i>68,0</i>	<i>104,2</i>
<i>Yuk aylanmasi, mln. tn-km</i>	<i>1764,5</i>	<i>100,2</i>
<i>Shu jumladan:</i>		
avtomobil transportida	<i>1764,5</i>	<i>100,2</i>

Transport turlari bo'yicha yo'lovchi tashish va yo'lovchi aylanmasi

3-jadval

	2017 yil yanvar-dekabr	2016 yil yanvar-dekabr nisbatan foiz hisobida
Transportda tashilgan yo'lovchilar, mln. kishi	278,4	102,9
<i>shu jumladan:</i> , avtomobil transportida	278,4	102,9
Yo'lovchi aylanmasi, mln. yo'lovchi-km	9512,7	102,5
<i>shu jumladan:</i> , avtomobil transportida	9512,7	102,5

Shuni qayd etish joizki, turizm barqaror iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu soha aholining turmush darajasini oshirish, qo'shimcha ish o'rinlarini yaratish va xalqaro aloqalarni mustahkamlash imkonini beradi. Shu bois O'zbekistonda mazkur tarmoq salohiyatidan yanada samarali foydalanishga yo'naltirilgan chora-tadbirlar belgilanib, muvaffaqiyatli amalga oshirilayapti. Jumladan, yangi sayyohlik yo'nalishlari ishlab chiqilayapti, mavjud transport kommunikatsiyalari qayta ta'mirlanib, yangilari barpo etilayapti. Mustaqilligimizning 20 yillik bayrami arafasida 2011-yil 26- avgust kuni "Toshkent — Samarqand", "Samarqand — Toshkent" yo'nalishlarida zamonaviy tezyurar "Afrosiyob" elektropoyezdi qatnovi yo'lga qo'yildi. "Afrosiyob" poyezdlari Ispaniyaning "Talgo" kompaniyasi tomonidan ishlab chiqarilgan bo'lib, umumiy qiymati 38 million dollarga teng.

9-rasm .“Afrosiyob” poyezdi.

Elektropoyezd 2 lokomotiv, 8 yo'lovchi vagoni va 1 vagon-restorandan iborat. Nogironlar va imkoniyati cheklangan yo'lovchilar uchun maxsus qulayliklar ko'zda tutilgan. Maksimal tezligi 250 km/soatni tashkil etuvchi "Afrosiyob" Toshkentdan Samarqandgacha bo'lgan 344 kilometrlik masofani 2 soatda bosib o'tadi. Yangi elektropoyezdning bunday yuqori tezlik bilan vaqtni tejash bilan birga, xarajatlarni ham keskin qisqartiradi. Ushbu poyezdni bopshqaruvchi mashinistlar va xizmat ko'rsatuvchi jamoa Ispaniyaning Talgo va Renfe kompaniyalarida malaka oshirishdi.

"Afrosiyob" poyezdi haftasida 5 kun: seshanba, chorshanba, juma, shanba va yakshanba kunlari Toshkentdan soat 8:00 da yo'lga chiqib, Samarqandga soat 10:38 da keladi. Qaytishi esa soat 17:00 da yo'lga chiqib, poytaxtga soat 19:38 da yetib keladi.

Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov rahnamoligida mamlakatimizda temir yo'l transportini izchil rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi. Mustaqillik yillarida ushbu tizimda keng ko'lamli islohotlar, ulkan bunyodkorlik ishlari amalga oshirilmoqda, yo'lovchi va yuk tashish hajmi tobora oshmoqda.

O'tgan davr mobaynida minglab kilometr yangi temir yo'l liniyalari barpo etildi. Toshkent – Samarqand, Toshkent – Buxoro, Toshkent – Qarshi yo'nalishlarida “Registon”, “Sharq” va “Nasaf” tezyurar poyezdlarining qatnovi yo'lga qo'yildi.

Toshkent, Nukus, Buxoro, Urganch shaharlaridagi aeroportlar modernizatsiya qilinib, xalqaro talablarga mos servis xizmatlari ko'rsatish imkoniyati yaratildi. Bular mamlakatimizga xorijlik sayyohlar oqimining ko'payishiga xizmat qilmoqda.

Bunday natijalarga osonlikcha erishilgani yo'q, albatta. Binobarin, keyingi yillarda qadimiy shaharlarimizda zamonaviy mehmonxonalar qurilib, sayyohlarning imkoni boricha ko'proq turistik ob'ektlarni tomosha qilishlari uchun ularga barcha qulayliklar yaratilgani, “Yevro-4” talablariga javob beradigan avtobuslar, “Boeing-767”, A310, A320 rusumli havo laynerlari, “Afrosiyob” tezyurar poyezdlari qatnovining yo'lga qo'yilgani sabab bo'lmoqda. Alohida ta'kidlash joizki, mustaqillik yillarida mazkur tarmoqdagi huquqiy munosabatlarni tartibga solish hamda turizmni iqtisodiyotning yetakchi sohalari qatoriga kiritish uchun zarur qonunchilik bazasi yaratildi. Madaniy meros ob'ektlarini restavratsiya qilish va tiklash, sayyohlik infratuzilmasini jahon andozalari darajasiga ko'tarish borasida keng ko'lamli ishlar olib borilib, yangi-yangi yo'nalishlar ochildi. Bu esa turistlarning O'zbekistonga bo'lgan qiziqishini yanada orttirdi.

Demak, turizm, o'z navbatida, aholi bandligini ta'minlash va mintaqalar iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim sohaga aylanib borayapti, desak mubolag'a bo'lmaydi. Bir so'z bilan aytganda, xalqaro turizm rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotini mustahkamlay oladigan ko'p tarmoqli, yirik sanoat turi ko'rinishidagi kuchga aylandi.

O'zbekiston temir yo'llar kompaniyasi 2013-yil 11-aprel kuni “Afsona” deb nomlangan maxsus sayohat poyezdi ilk qatnovi amalga oshirildi (Poyezdning tasviri ilovada keltirildi). “Afsona” maxsus sayohat poyezdi tashkilotlarning oldindan berilgan talabnomalariga asosan qatnaydi. Sayyohlik, reklama va marketing tadqiqotlari agentligi «O'ztemiryo'lyo'lovchi» OAJ sayyohlik

kompaniyalaridan, kasaba uyushmalaridan va boshqa tashkilotlardan Toshkent-Samarqand-Qarshi-Buxoro-Urganch yo'nalishi bo'ylab "Afsona" turistik charter poyezdi qatnovini tashkil etish uchun jamoaviy talabnomalar qabul qiladi. Charter poyezdi qatnovini tashkil etish uchun 200-250 kishi zarur bo'ladi. Mahalliy va xorijiy sayyohlarning Xorazm viloyatiga safari uchun mo'ljallangan mazkur poyezd qatnovi yurtimiz turistik salohiyatining yuksalishiga xizmat qiladi. "Afsona" poyezdi 8 ta yuqori klassli vagondan iborat bo'lib, unda vagon-restoran va yo'lovchilar uchun zarur sharoitlar muhayyo qilingan. Maxsus sayohat poyezdi yo'lga qo'yilishi mustaqillik yillarida transport sohasining izchil rivojlanib borayotganligining yana bir namoyishi sifatida e'tirof etilmoqda.

2.2. O'zbekistonda transport xizmatlarini tashkil qilishda xorij tajribasidan foydalanish

O'zbekiston yangi XXI asrga shaxdam qadamlar bilan kirib keldi. XXI asr turizm va sayyohlik asri bo'ladi deb bashorat qilinmoqda. XXI asrda turizm o'zining salmoqli hissasi bilan respublika budjetida valyuta tushumini ta'minlaydi.

Bunga respublikamizda har tomonlama imkoniyatlar va asoslar yetarli. Faqat zamonaviy turizmni rivojlantirish strategiyasini hayotga tatbiq etib, turizm sohasini yuqori pog'onalariga ko'tarish imkoniyatini yaratishimiz kerak. O'zbekistonda turizm yangi soha hisoblanmaydi, bu soha qadimdan mavjud bo'lgan, faqat bizning oldimizda turgan vazifa turizmni yangicha strategiya asosida rivojlantirish va istiqbolini belgilashdir.

Yo'lovchilarni tashishda asosiy vositalardan biri bo'lgan transport vositalari muhim rol o'ynaydi. Chunki, transport tizimi qanchalik yaxshi yo'lga qo'yilgan bo'lsa, mijozlarning dam olishlari va sayohat qilishlari shunchalik qulay bo'ladi. Hozirda Respublikamiz transport tizimida ham zamonaviy transportlardan keng foydalanilmoqda. Bir davlatdan ikkinchi davlatga borishlari uchun charter reyslar ochilgan. Faqat viloyatlardagi turistik korxonalarda ham turistik vositalar yaxshi

yo'lga qo'yilsa, turistlarni ushbu shaharlarni ziyorat qilishlariga keng imkoniyatlar yaratiladi.

Mamlakatimizda transport sohasida turli mulkchilik shakliga ega 5300 dan ziyod kompaniya va firma faoliyat yuritmoqda. Yalpi ichki mahsulotning 12 foizi transport sohasi ulushiga to'g'ri keladi. "O'zbekiston havo yo'llari" milliy aviakompaniyasi har yili budjetga 1 million 300 ming AQSH dollaridan ortiq, "O'zbekiston temir yo'llari" davlat aksionerlik kompaniyasi esa 1 million 120 ming dollar mablag' kelib tushishini ta'minlaydi. Jami xalqaro tashishlarning 75 foizi temir yo'l transportida amalga oshiriladi. O'zbekiston temir yo'llar uzunligi bo'yicha dunyoning dastlabki o'ttizta davlati qatoriga kiradi. Mamlakatimiz ichki tashishlarining 65 foizi esa avtomobil transporti ulushiga to'g'ri keladi. Yuk oqimlari sur'atining o'sishi, harakatlanadigan transport tarmog'ini rivojlantirish bo'yicha O'zbekiston MDHda birinchilardan hisoblanadi.

Soha mutaxassislarining fikricha, O'zbekiston transport kommunikatsiyalari nuqtai nazaridan noqulay yerda joylashgan. Yaqin dengiz bandargohigacha mamlakatimizdan chiqadigan yuklar kamida ikki davlat chegarasidan o'tishi lozim. Bu esa tariflar va, pirovard natijada, tovar narxining oshishiga sabab bo'lmoqda. Tovar qiymatining 100 foizidan 40 foizi logistika uchun sarflanadi. Servis punktlari, omborlarning yo'qligi ham bu borada e'tiroz tug'dirmoqda. Ushbu sohada ishchi kuchi ham yetishmaydi. Bu masalalarning hal etilishi, avvalo, transportda yuk jo'natish va logistika xizmatlari ko'rsatadigan mamlakatimiz korxonalari raqobatbardoshligini oshirish uchun mavjud to'siq va chegirmalarni batafsil tahlil qilish, xususiy sektor va ixtisoslashtirilgan davlat organlari o'rtasidagi hamkorlik yo'llarini aniqlashni taqozo etadi.

Hozirda mamlakatimiz havo kengliklarida xorijiy aviakompaniyalarning ham bimalol parvozlarini amalga oshirishlari uchun zarur chora tadbirlar ko'rilmoqda. Xususan, laukaster kompaniyalar uchun Qarshi aeroportini OCHIQ OSMON rejimiga o'tkazish uchun tayyorgarlik ko'rilmoqda. Mamlakatimizda yangi va sifatli avtobus va mikroavtobuslar ishla chiqarilishi yo'lga qo'yilmoqda va hokazo.

O'zbekiston Respublikasi Turizmni Rivojlantirish Davlat Qo'mitasining tomonidan sayyohlik sohasini rivojlantirish dasturi turizm infratuzilmasini rivojlantirish, sayyohlik mashrutlarini tashkil etish, transport infratuzilmasini taraqqiy ettirish, hududdagi turistik marshrutlar va xizmatlarni takomillashtirish, sayyohlikning yangi yo'nalishlarini, mahsulotlari va xizmatlarini ishlab chiqishni qamrab olgani bilan ham muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasi Turizmni Rivojlantirish Davlat Qo'mitasiningdan ma'lum qilishlaricha, bugungi kunda mamlakatimizda ushbu sohada 828 sayyohlik tashkiloti – 510 sayyohlik operatori va 318 mehmonxona faoliyat olib bormoqda. Mutaxassislarning fikricha, mega-info-turlar loyihasi O'zbekistonga kelayotgan sayyohlar oqimini 2012-yilda o'rtacha 15 foizga oshirish imkonini berdi.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, sayyohlikni taraqqiy ettirish, sayyohlar oqimini ko'paytirishda zamonaviy transport xizmatini taklif etish muhim omillardan hisoblanadi. Shuning uchun bugungi kunda turizm biznesiga mamlakatimiz iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga katta hissa qo'shuvchi muhim tarmoq sifatida qaralayotir. Ushbu sohada xizmat ko'rsatuvchi kompaniyalar, operatorlar soni tobora ko'paymoqda.

III BOB. BUXORO SHAHAR TRANSPORT XIZMATLARINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHSHNING ISTIQBOLLARI

3.1. «O'zbekiston Avtomobil va daryo transporti agentligi» asosiy faoliyati

Agentlikning vazifalari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 11-iyuldagi "O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligini tashkil etish to'g'risida"gi 296-son qarori bilan tashkil etilgan O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi avtomobil va daryo transporti sohasini tartibga soluvchi va nazorat qiluvchi davlat boshqaruv organidir.

Agentlikning vazifalari va vakolatlari yuqorida qayd etilgan qaror, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining "Avtomobil transporti to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2001-yil 4-iyundagi "Avtomobil transporti sohasida monopoliyadan chiqarish va boshqaruvni takomillashtirish to'g'risida"gi 2871-son Farmoni, Vazirlar Mahkamasining 2001-yil 5-iyundagi "Avtomobil transporti sohasida boshqaruvning tashkiliy tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 245-son qarori, Vazirlar Mahkamasining 2004-yil 10-martdagi "O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 118-son qarori hamda boshqa qator hukumat qarorlari bilan belgilab berilgan.

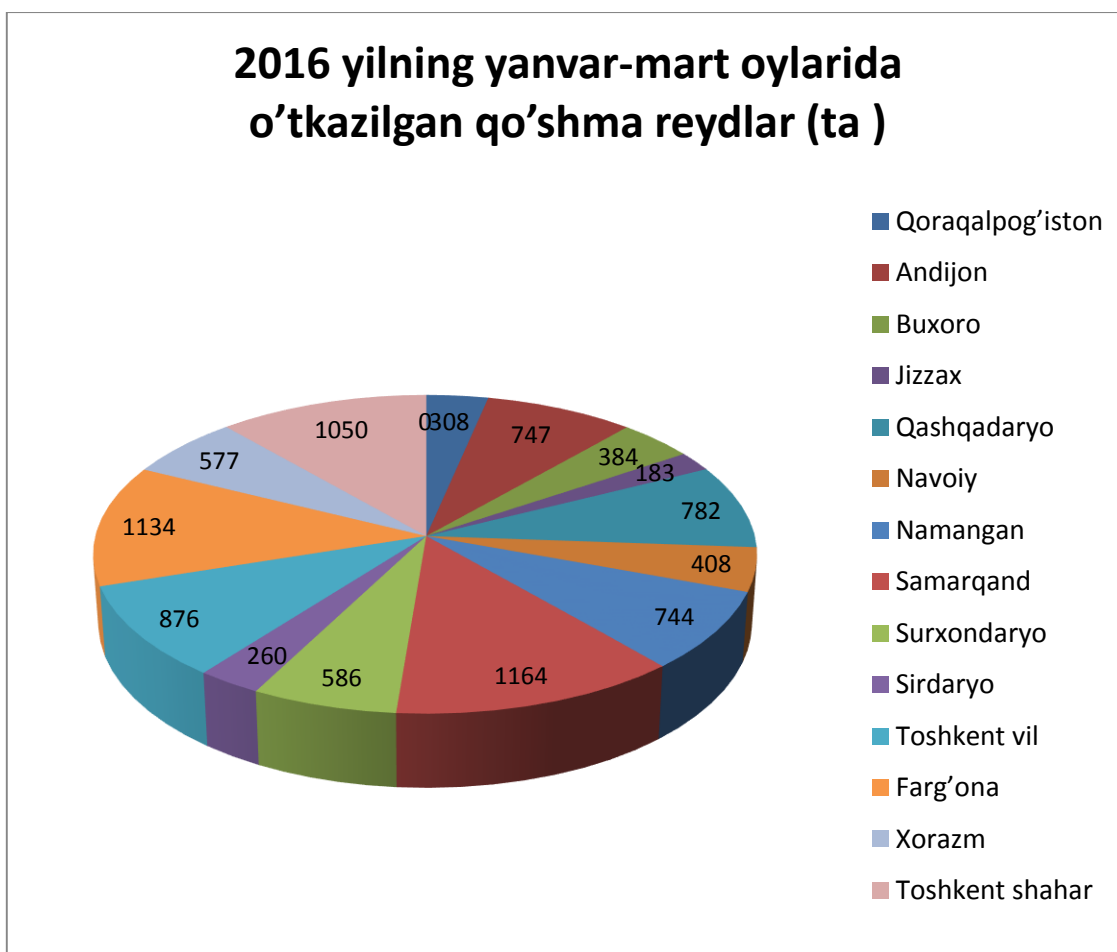
O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish va takomillashtirish bo'yicha normativ-huquqiy baza shakllantirilishini ta'minlash;
- iqtisodiyot tarmoqlari va aholining yuk va yo'lovchilar tashishga ehtiyojlarini hisobga olgan holda avtomobil va daryo transportini rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, jamoat avtomobil va daryo transporti faoliyatini muvofiqlashtirish;
- avtomobil va daryo transporti xizmatlari bozorida bozor munosabatlarini va raqobat muhitini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni ta'minlash;

- Avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish va takomillashtirish, shuningdek avtomobilda tashuvlar va avtomobil transporti ob'ektlari xavfsizligini tashkil etish bo'yicha normativ- huquqiy baza shakillantirishni ta'minlash va boshqaruv organlari va xo'jalik sub'ektlari tomonidan ularga rioya etilishini nazorat qilish;
- Iqtisodiyot tarmoqlari va aholining tashuvlarga bo'lgan ehtiyojlarini hisobga olgan holda avtomobil va daryo transportini rivojlantirishning kompleks dasturlarini, shuningdek avtomobil transporti xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, jamoat avtomobil va daryo transporti faoliyatini muvofiqlashtirish;
- avtomobil va daryo transporti sohasida yagona texnika siyosatini o'tkazish;
- avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni litsenziyalashni tashkil etish, litsenziatlar tomonidan litsenziya talablari va shartlari bajarilishini nazorat qilish;
- avtomobil va daryo transportida kadrlarni o'qitish va ularning malakasini oshirishni tashkil etish;
- mahalliy davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga, O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi va Favqulodda vaziyatlar vazirligiga safarbarlik paytida va favqulodda vaziyatlarda avtomobil transporti maxsus bo'linmalari faoliyatini muvofiqlashtirishda ko'maklashish;
- avtomobil transportida yo'lovchilar va yuklar tashuvchi avtotransport vositalarida litsenziya kartochkalari mavjud bo'lishini nazorat qilish;
- O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida nazarda tutilgan, O'zbekiston Respublikasi hududida (O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlaridan tashqari) xalqaro avtomobillarda tashuvlarni amalga oshirish shartlariga rioya etilishini nazorat qilish.

Viloyatlarda o'tkazilgan reydlar.

2-diagramma

4-jadval

O'zbekiston avtomobil va daryo trans agentligi hududiy bo'limlarining DSQ va IIB YHXBB bilan birgalikda 2016 yilning yanvar-mart oylarida o'tkazilgan qo'shma reydlar

№	Hududiy bo'limlar	O'tkazilgan reydlar	Jami	Jisshaxsla	Yurshaxsla	Litsenziyasiz faoliyat ko'rsatgan	DSI topshirilgan bayonnomalar soni	Q'ollanilgan moliyaviy jarima mln so'm
1	Qoraqalpog'iston	43	308	248	60	248	248	68.883
2	Andijon	66	747	513	234	513	513	516.373
3	Buxoro	101	384	238	146	238	238	193.405
4	Jizzax	66	183	176	7	162	162	119.944
5	Qashqadaryo	90	782	599	183	599	599	320.656
6	Navoiy	62	408	335	73	335	335	151.286

7	Namangan	44	744	616	128	616	616	526.132
8	Samarqand	86	1164	934	230	934	934	924.964
9	Surxondaryo	120	586	597	39	547	547	698.376
10	Sirdaryo	37	260	190	70	190	190	32.289
11	Toshkent vil	276	876	687	189	687	687	357.900
12	Farg'ona	86	1134	967	167	967	967	743.020
13	Xorazm	53	577	457	120	457	457	354.665
14	Toshkent shahar	57	1050	534	516	534	534	237.151
	JAMI:	1187	9203	7,041	2162	7027	7027	5 245.044

Manba: Buxoro shahar transport deportamenti olingan ma'lumotlarga ko'ra muallif ishlanmasi

O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi to'g'risida

NIZOM

I. Umumiy qoidalar

1. O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi (keyingi o'rinlarda agentlik deb ataladi) tarkibiy va institutsional o'zgartirish masalalarini hal qilish, xizmatlar bozorini shakllantirish va rivojlantirishga hamda avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashish xavfsizligini ta'minlashga ko'maklashish uchun maxsus vakolat berilgan davlat boshqaruvi organi hisoblanadi.

Agentlik o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga hisobot beradi.

2. Agentlik tizimiga Qoraqalpog'iston respublika, viloyatlar va Toshkent shahar bo'limlari, Avtomobil va daryo transportini rivojlantirishni normativ-texnik ta'minlash respublika markazi, «Avtodaryotrans-ilm» davlat ilmiy-metodik markazi kiradi.

3. Agentlik o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga va qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining qarorlari va boshqa hujjatlariga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlariga, shuningdek mazkur Nizomga amal qiladi.

4. Agentlik o'z faoliyatini davlat boshqaruvi boshqa organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari, jamoat birlashmalari va boshqa tashkilotlar bilan o'zaro hamkorlikda amalga oshiradi.

5. Agentlik va uning hududiy bo'limlarining moddiy-texnik ta'minoti, shuningdek xodimlarning mehnatiga haq to'lash litsenziyalar berganlik uchun davlat bojidan, litsenziya berish to'g'risidagi arizalarni ko'rib chiqqanlik uchun yig'imlardan ajratmalar, suzish vositalarini hisobga qo'yganlik va ko'rikdan o'tkazganlik uchun mablag'lar, shuningdek qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalar hisobiga amalga oshiriladi.

6. Agentlik yuridik shaxs hisoblanadi, O'zbekiston Respublikasi Davlat gerbi tasviri tushirilgan va o'z nomi yozilgan muhrga ega bo'ladi.

II. Agentlikning vazifalari va funktsiyalari

7. Quyidagilar agentlikning asosiy vazifalari hisoblanadi:

avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish va takomillashtirish, shuningdek avtomobilda tashuvlar va avtomobil transporti ob'ektlari xavfsizligini tashkil etish bo'yicha normativ-huquqiy baza shakllantirilishini ta'minlash;

iqtisodiyot tarmoqlari va aholining tashuvlarga bo'lgan ehtiyojlarini hisobga olgan holda avtomobil va daryo transportini rivojlantirishning kompleks dasturlarini, shuningdek avtomobil transporti xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, jamoat avtomobil va daryo transporti faoliyatini muvofiqlashtirish;

avtomobil va daryo transporti xizmatlari bozorida bozor munosabatlarini va raqobat muhitini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni ta'minlash;

avtomobil va daryo transporti sohasida yagona texnika siyosatini o'tkazish;

avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni litsenziyalashni amalga oshirish, litsenziatlar tomonidan litsenziya talablari va shartlari bajarilishini nazorat qilish;

avtomobil va daryo transportida kadrlarni o'qitish va ularning malakasini oshirishni shu jumladan transport xavfsizligini ta'minlash masalalari bo'yicha tashkil etish;

mahalliy davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga, O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi va Favqulodda vaziyatlar vazirligiga safarbarlik vaziyatida va favqulodda vaziyatlarda avtomobil transporti maxsus bo'linmalari faoliyatini muvofiqlashtirishda ko'maklashish.

8. Agentlik o'ziga yuklangan vazifalarni bajarish uchun quyidagi funktsiyalarni amalga oshiradi:

a) avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish va takomillashtirish bo'yicha normativ-huquqiy baza shakllantirilishini ta'minlash sohasida:

avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish va avtomobil transporti ob'ektlari xavfsizligini ta'minlash bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqadi va tasdiqlaydi, boshqaruv organlari va xo'jalik yurituvchi sub'ektlar tomonidan ularga rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi;

avtomobil va daryo transportidan foydalanish sohasida xalqaro shartnomalarni ishlab chiqishda O'zbekiston Respublikasi nomidan qatnashadi;

agentlik vakolatiga kiruvchi masalalar bo'yicha boshqa davlatlar ma'muriyatlari va tuzilmalari bilan o'zaro hamkorlik qiladi;

avtomobil va daryo transporti shu jumladan avtomobil tashuvlari xavfsizligini ta'minlash faoliyatining normativ bazasini takomillashtirish, amaldagi xalqaro avtomobil yo'laklaridan samarali foydalanish va ularning yangilarini barpo etish bo'yicha takliflarni ko'rib chiqish uchun davlat organlariga kiritadi;

vazirliklar va idoralarning normativ-huquqiy hujjatlari, dasturlar, shuningdek tarmoqlarni rivojlantirish bo'yicha boshqa hujjatlar loyihalarining agentlik faoliyatiga oid qismini ekspert baholaydi va ularga rozilik beradi;

b) iqtisodiyot tarmoqlari va aholining yuk va yo'lovchilar tashishga ehtiyojlarini hisobga olgan holda avtomobil va daryo transportini rivojlantirish kompleks dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish sohasida:

avtomobil va daryo transportini rivojlantirish kompleks dasturlarini, shuningdek avtomobil transporti xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirishni tashkil qiladi;

jamoat avtomobil va daryo transporti faoliyatini muvofiqlashtiradi;

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi bilan birgalikda Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar hokimliklari takliflari asosida ishlab chiqilgan yo'lovchilar tashishning xalqaro va viloyatlararo yo'nalishlarini tasdiqlaydi;

v) avtomobil va daryo transporti xizmatlari bozorida bozor munosabatlarini va raqobat muhitini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni ta'minlash sohasida:

tashish yo'nalishlarini tender asosida realizatsiya qilish mexanizmlarini joriy etadi, tender tashkilotchilari ishlarini muvofiqlashtiradi;

yo'lovchilar tashish bo'yicha shaharlararo-viloyatlararo va xalqaro yo'nalishlarni joylashtirish yuzasidan ochiq tenderlarni tashkil etadi va o'tkazadi;

O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi bilan birgalikda avtomobil va daryo transporti xizmatlari uchun tarif siyosatini shakllantiradi;

g) yagona texnika siyosatini o'tkazish sohasida:

xalqaro normalarni hisobga olgan holda avtomobilda va daryolarda tashishlar bo'yicha faoliyatni tartibga solish standartlari, qoidalari, shakllari va usullari yuzasidan ma'lumotlarning yagona axborot bazasini shakllantiradi, ilmiy-texnik ishlarni olib boradi;

suvda kishilarning hayoti qo'riqlanishini va kemalar suzishi xavfsizligini ta'minlaydigan kemalar va suzib yuruvchi qurilmalarni loyihalashtirish, ulardan foydalanish, ularni ta'mirlash va qayta jihozlash talablari bajarilishini qonun hujjatlarida belgilangan tartibda nazorat qilishni tashkil etadi va amalga oshiradi;

foydalanilayotgan kemalar va suzib yuruvchi qurilmalarni hisobga oladi, tasniflaydi, ro'yxatdan o'tkazadi, Registr qoidalari va shuningdek kemalar va suzib yuruvchi qurilmalarni ta'mirlashga doir boshqa normativ hujjatlar qoidalari bajarilishini nazorat qiladi;

kemalarga va suzish vositalariga kema guvohnomalari, malaka guvohnomalari, suzishga yaroqlilik to'g'risidagi guvohnomani, neft, oqova suvlar va axlat bilan ifloslanishning oldini olish to'g'risidagi guvohnomani hamda Registr qoidalarida nazarda tutilgan boshqa hujjatlarni beradi;

avtomobil va daryo transportida xavfli yuklar, qurol-yarog', harbiy texnika, harbiy mol-mulk, portlovchi moddalar va buyumlar, shuningdek harbiy kontingentlar tranziti amalga oshirilganda xulosalar beradi;

d) qonun hujjatlarida belgilangan tartibda avtomobil va daryo transportida faoliyatni litsenziyalashni, litsenziatlar tomonidan litsenziya talablari va shartlariga rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi, litsenziyalar reestrini yuritadi;

d1) Toshkent shahrida va Toshkent viloyatida yo'lovchilar tashish transportidan tashqari, shahar yo'lovchi, avtomobil va daryo transporti sohasida tashuvchilarning yo'lovchilar hayoti, sog'lig'i va (yoki) mol-mulkiga zarar yetkazganlik uchun qonunda belgilangan o'z fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish bo'yicha majburiyati bajarilishini nazorat qilishni amalga oshiradi;

e) avtomobil va daryo transportida kadrlarni o'qitish va ularning malakasini oshirishni shu jumladan transport xavfsizligini ta'minlash masalalari bo'yicha tashkil etish sohasida ommaviy kasblarga, shu jumladan haydovchilikka tayyorlash va qayta tayyorlash hamda tarmoq kadrlari malakasini oshirish bo'yicha bazaviy o'quv dasturlarini ishlab chiqadi va tasdiqlaydi.

9. Agentlik o'ziga yuklangan vazifalar va funktsiyalarni bevosita, shuningdek boshqarmalari, o'ziga qarashli boshqa organlar va muassasalar orqali hal etadi.

III. Agentlikning huquqlari va javobgarligi

10. Avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish va avtomobil transporti ob'ektlari xavfsizligini ta'minlash bo'yicha ishlab chiqilgan normativ-huquqiy hujjatlarga boshqaruv organlari va xo'jalik yurituvchi sub'ektlar tomonidan rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi;

11. Agentlik o'ziga yuklangan vazifalar va funktsiyalarni bajarish uchun quyidagi huquqlarga ega:

o'zining vazifalari va funktsiyalarini bajarish uchun zarur bo'lgan avtomobil va daryo transporti sohasidagi axborotni yuridik va jismoniy shaxslardan so'rash va olish;

litsenziatlar tomonidan litsenziya talablari va shartlariga rioya etilishini qonun hujjatlarida belgilangan tartibda rejali va rejadan tashqari tekshirish;

avtomobil va daryo transportidan foydalanish qoidalari buzilishida aybdor bo'lgan shaxslarni qonun hujjatlarida nazarda tutilgan javobgarlikka tortish to'g'risida davlat organlariga takliflar kiritish;

Toshkent shahrida va Toshkent viloyatida yo'lovchilar tashish transportidan tashqari, shahar yo'lovchi, avtomobil va daryo transporti sohasida tashuvchilarning yo'lovchilar hayoti, sog'lig'i va (yoki) mol-mulkiga zarar yetkazganlik uchun qonunda belgilangan o'z fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish bo'yicha majburiyati bajarilmaganligi uchun aybdor shaxslarni qonun hujjatlarida nazarda tutilgan javobgarlikka tortish haqida sud organlariga taqdimnomalar kiritish;

avtomobil va daryo transporti faoliyatini tartibga soluvchi qonun hujjatlarini tahlil etish va takomillashtirish masalalari bo'yicha mutaxassislarni belgilangan tartibda jalb etish;

kemalar va suzish vositalaridan to'g'ri foydalanilishi, ularning tabelda qayd etilgan ta'minot va inventar bilan butlanganligi, ular tomonidan suzish va foydalanish xavfsizligi ta'minlanishi bo'yicha qoidalar va talablar bajarilishi, kemalar suzadigan yo'llar va kemalar suzadigan vaziyatning holati ustidan nazorat qilish, ekipajning bilimlarini tekshirish;

kema hujjatlarining amal qilish muddati tamom bo'lganda, kemalar malakali ekipaj bilan butlanmaganda, bortda avariya-qutqarish, yong'inga qarshi inventar mavjud bo'lmaganda, suzib yuruvchi qurilmalarda odamlarning xavfsizligiga tahdid soluvchi nuqsonlar paydo bo'lganda, kemalardan foydalanish, yong'inga qarshi va sanitariya xavfsizligi qoidalari talablari buzilganda kemalar va suzib yuruvchi qurilmalardan foydalanishni qonun hujjatlarida belgilangan tartibda taqiqlash;

agar suzish vositalarining holati suzishning va foydalanishning xavfsizligini yoki suzish vositalarining xavfsiz to'xtab turishini ta'minlamasa, ulardan foydalanishni qonun hujjatlarida belgilangan tartibda taqiqlash;

xavfsiz suzish sharoitlarini, odamlarning hayoti muhofaza qilinishini, ichki suv yo'llarida yuklarning ishonchli tashilishini, kemalarning ifloslanishining oldini olishni ta'minlovchi suzish vositalariga qo'yiladigan texnik talablarni belgilash, ushbu talablar bajarilishini texnik nazorat qilish, suzish vositalari ta'mirlanayotgan davrda chiqariladigan Registr qoidalarini asosida ularni tasniflash, ko'rikdan o'tkazish va nazorat qilish;

xorijiy va milliy yuk va yo'lovchilar tashuvchilar tomonidan O'zbekiston Respublikasining avtomobil va daryo transporti sohasidagi xalqaro shartnomalari asosiy shartlari va qoidalariga rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshirish.

Agentlik qonun hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ham ega bo'lishi mumkin.

12. Agentlik o'z vakolatlari doirasida vazirliklar, davlat qo'mitalari, idoralar, davlat mahalliy hokimiyati organlari, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, mansabdor shaxslar va fuqarolar tomonidan bajarilishi majburiy bo'lgan normativ hujjatlar qabul qilishga haqlidir.

Agentlik, zarur hollarda, boshqa vazirliklar, davlat qo'mitalari va idoralar bilan qo'shma qarorlar va boshqa hujjatlar qabul qilishga haqlidir.

13. Agentlik o'ziga yuklangan vazifalarning samarali bajarilishi uchun javob beradi.

IV. Agentlik faoliyatini tashkil etish

14. Agentlikka O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan lavozimga tayinlanadigan va lavozimdan ozod qilinadigan boshliq boshchilik qiladi.

Boshliqning ikki nafar o'rinbosari bo'ladi belgilangan tartibda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan lavozimga tayinlanadigan va lavozimdan ozod qilinadigan.

Agentlik boshlig'i maqomiga ko'ra vazirga, boshliq o'rinbosarlari — vazir o'rinbosarlariga tenglashtiriladi.

15. Agentlik boshlig'i:

yakka boshchilik asosida agentlik faoliyatiga umumiy rahbarlikni amalga oshiradi hamda agentlikka yuklangan vazifalar va funktsiyalarning bajarilishi uchun shaxsan javob beradi;

xodimlarning tasdiqlangan cheklangan soni va ta'minot xarajatlari smetasi doirasida markaziy apparat va hududiy bo'limlar tuzilmasiga o'zgartirishlar kiritadi;

markaziy apparat xodimlarini va agentlikning hududiy bo'limlari, agentlik tizimiga kiruvchi o'ziga qarashli organlar va muassasalar rahbarlarini belgilangan tartibda lavozimga tayinlaydi va lavozimdan ozod qiladi.

Boshliq qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshiradi.

16. Agentlikda Boshliq (hay'at raisi), uning o'rinbosarlari (lavozimga ko'ra), shuningdek Agentlik faoliyatining asosiy yo'nalishlarini muvofiqlashtiruvchi tarkibiy bo'linmalari rahbarlaridan iborat tarkibda hay'at tashkil etiladi.

Hay'atning a'zolari soni va shaxsiy tarkibi Agentlik boshlig'ining taqdimnomasiga binoan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

Hay'at quyidagilar bilan bog'liq masalalarni ko'rib chiqadi:

tarkibiy va institutsional qayta o'zgartirish masalalarini hal etishni davom ettirish, xizmatlar bozori shakllanishi va rivojlanishiga hamda avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashish xavfsizligiga ko'maklashish, iqtisodiyot tarmoqlari hamda aholining yuk va yo'lovchilar tashishga ehtiyojlarini hisobga olgan holda avtomobil va daryo transportini rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, jamoat avtomobil va daryo transporti faoliyatini muvofiqlashtirish, avtomobil va daryo transporti xizmatlari bozorida bozor munosabatlarini va raqobat muhitini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni ta'minlash bo'yicha ushbu Nizomda belgilangan asosiy yo'nalishlarini tayyorlash va amalga oshirish;

O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi nomenklaturasiga kiradigan lavozimlarga kadrlarni tanlash, joy-joyiga qo'yish, tayyorlash va qayta tayyorlash;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlarida, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari va farmoyishlarida belgilangan vazifalarni amalga oshirish bo'yicha ijro intizomini mustahkamlash, ularning o'z vaqtida va sifatli amalga oshirilishini ta'minlash uchun Agentlik rahbarlari va xodimlarining shaxsiy javobgarligini oshirish.

Hay'at Agentlik vakolatiga taalluqli boshqa masalalarni ham ko'rib chiqish huquqiga ega.

Hay'at majlisiga Agentlik vakolatiga kiradigan masalalar bo'yicha boshqa vazirliklar, davlat qo'mitalari, idoralar, mahalliy davlat hokimiyati organlari, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar rahbarlari taklif etilishi mumkin.

Hay'at uning majlisida tarkibining yarmidan ko'pi qatnashgan taqdirda vakolatli bo'ladi. Ko'rib chiqilayotgan masalalar bo'yicha qarorlar oddiy ko'pchilik ovoz bilan qabul qilinadi.

Hay'at qarorlari boshliqning buyruqlari bilan amalga oshiriladi. Boshliq va hay'at a'zolari o'rtasida kelishmovchiliklar paydo bo'lgan taqdirda boshliq paydo bo'lgan kelishmovchiliklar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga axborot bergan holda mustaqil ravishda qaror qabul qiladi. Hay'at a'zolari ham o'z fikr-mulohazalarini O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga xabar qilishlari mumkin.

Hay'at faoliyati tartibi uning hay'at tasdiqlaydigan reglamentida belgilanadi.

17. Hududiy bo'limlar o'z faoliyatini agentlik tomonidan tasdiqlanadigan nizomlarga muvofiq amalga oshiradi.

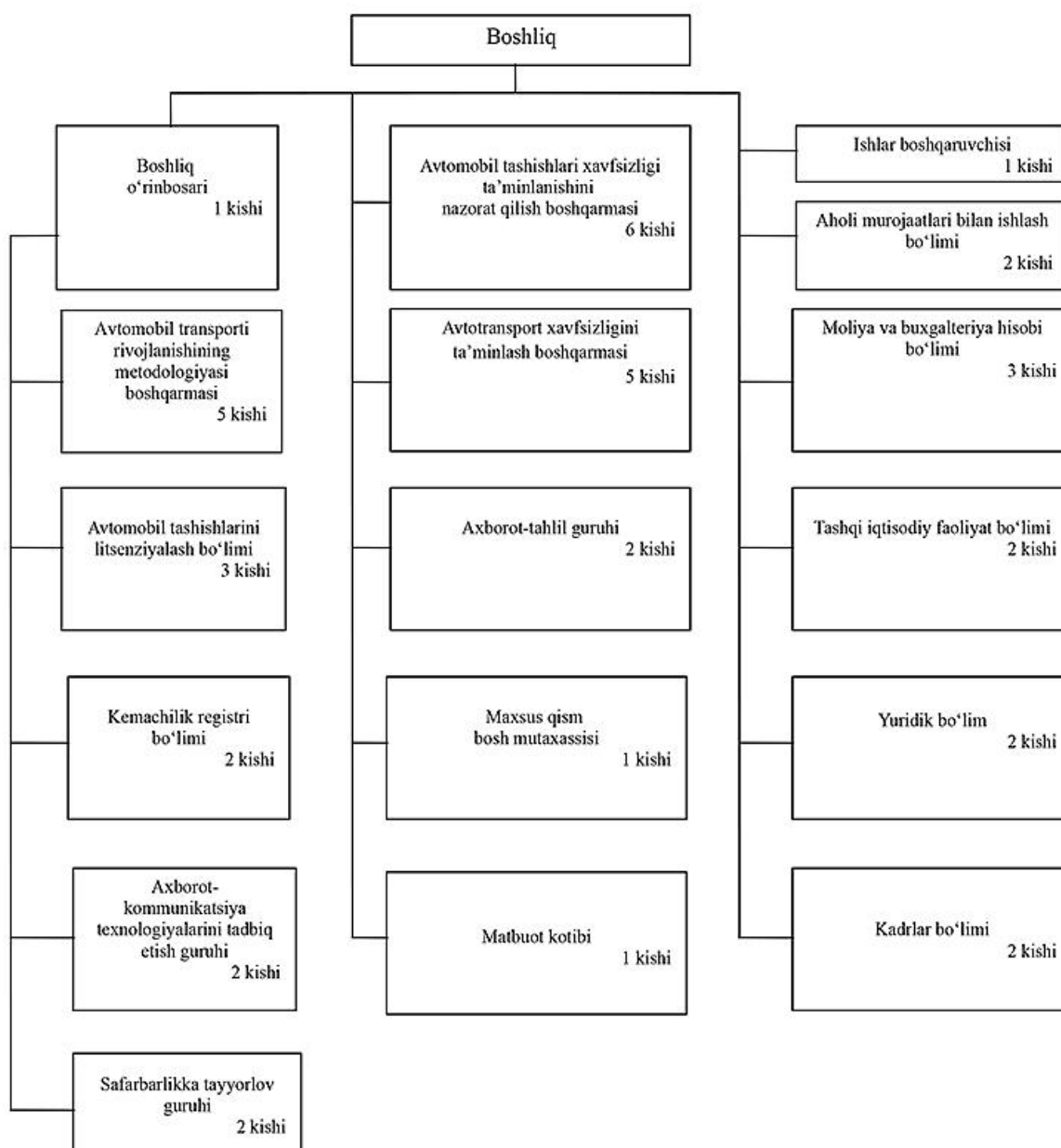
Qoraqalpog'iston respublika, viloyatlar va Toshkent shahar bo'limlari rahbarlari tegishli ravishda Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi Raisining, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlarining taqdimnomasiga ko'ra agentlik boshlig'i tomonidan tayinlanadilar. 18. Agentlikni qayta tashkil etish va tugatish qonun hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalida O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligining interaktiv davlat xizmatlari 2013-yilda Yagona interaktiv davlat xizmatlari portaliga O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligining «Jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlarini ko'rib chiqish», «Yuridik shaxslar uchun avtomobil transportida yo'lovchilarni va yuklarni shaharda, shahar atrofida, shaharlararo va xalqaro yo'nalishlar bo'yicha tashish uchun litsenziya olish» interaktiv xizmati integratsiyalashgan.

2014-yil mart oyidan boshlab Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalida «Jismoniy shaxslar uchun avtomobil transportida yuklarni shaharda, shahar atrofida, shaharlararo va xalqaro yo'nalishlar bo'yicha tashish uchun litsenziya olish» interaktiv xizmati ishga tushirildi.

Agentlikning tarkibi vazirlar mahkamasining 2017-yil 25-apreldagi 238-son qaroriga 2-ilova o'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi markaziy apparatining tuzilmasi

10-rasm. *Avtomobil va daryo transporti agentligi marakaziy apparatining tuzilmasi*

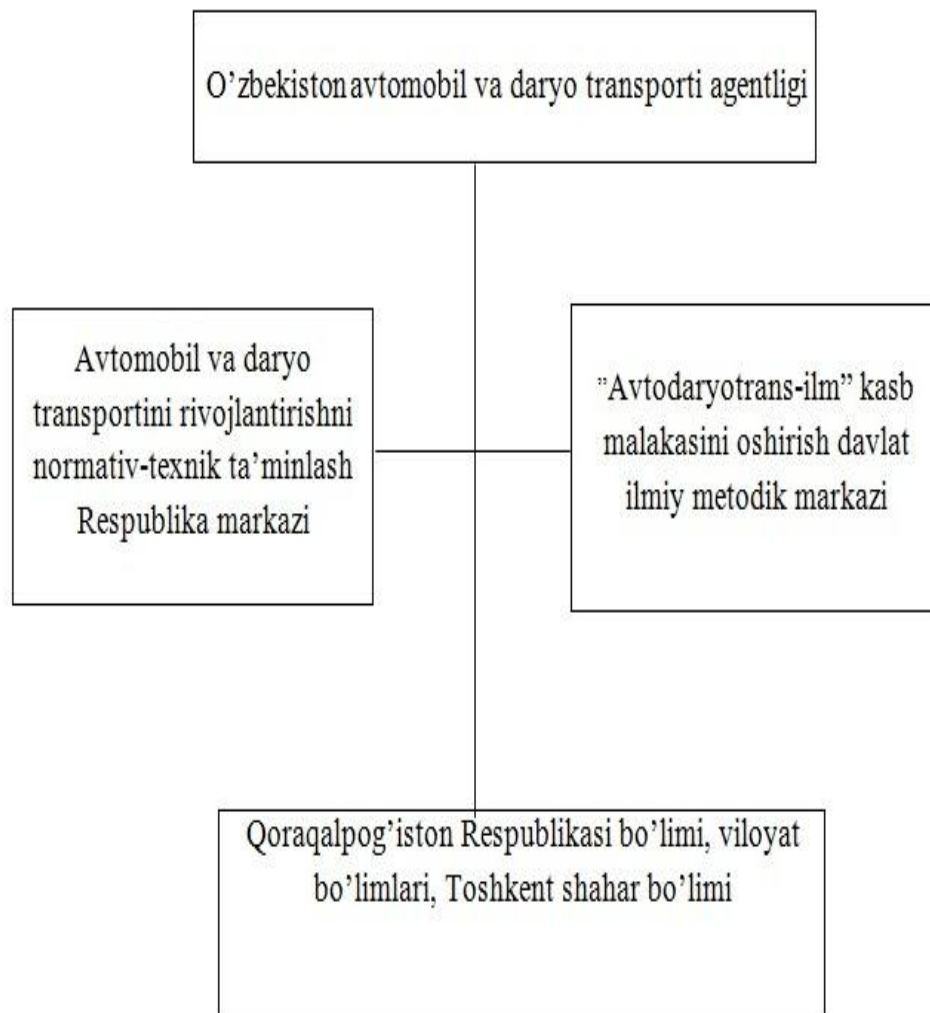

Xodimlarning cheklangan umumiy soni — 53 kishi, shu jumladan boshqaruv xodimlari — 43 kishi.

agentlikning tashkiliy tuzilmasi vazirlar mahkamasining 2004 yil 10 martdagi

118-son qaroriga 1-ilova o'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligining tashkiliy tuzilmasi.

11-rasm. Agentlikning tashkiliy tuzilmasi

Bundan tashqari, 2014-yil boshidan Yagona interaktiv davlat xizmatlari portaliga «Agentlik boshliqlari va mansabdor shaxslari qabuliga yozilish», «Bo‘sh ish o‘rinlari» kabi interaktiv xizmatlar integratsiya qilindi. Shu bilan birga, «Elektron hukumat» tizimini rivojlantirish markazi bilan birgalikda Yagona interaktiv davlat xizmatlari portaliga yana bir qator interaktiv davlat xizmatlarini integratsiyalash tadbirlari olib borilmoqda va texnik reglamentlar ham ishlab chiqilmoqda. Shuningdek, maxsus dasturiy mahsulotlarni yozish bo‘yicha

“TEXNO DARGOH” MChJ bilan yaqin hamkorlik yoʻlga qoʻyilgan boʻlib, shartnoma asosida ushbu korxonaning mahalliy dasturchilari oʻz dasturlarining uzluksiz ishlashini taʼminlash, hamda ehtiyojga qarab dasturlarga qoʻshimchalar va oʻzgartirishlar kiritish ishlarini ham amalga oshirib boradilar. Bunday yaqin hamkorlik dasturchilarning Agentlik ehtiyojlarini yaqindan bilishlariga imkon berib, ular tomonidan doimiy tarzda yangi-yangi takliflar ishlab chiqilishiga asos boʻlmoqda. Jumladan, Agentlikning traffic.uzart.uz/ sayti tadbirkorlar va avtotransport korxonalariga bir qator qulay xizmatlarni taqdim etadi. Saytdagi interaktiv xizmatlardan “Kalkulyator, Shaxsiy kabinet, On-line qidiruv, Avtotransport yoʻnalishlari, Elektron shakllar (formalar), SMS orqali qidiruv, Litsenziatlar Reestri, Amalda boʻlmagan litsenziyalar” kabi interaktiv axborot xizmatlari mavjud. Mazkur xizmatlar bilan birga foydali maʼlumotlar sahifalari xam bor boʻlib, unda foydalanuvchilar bir qator qulay maʼlumotlarni olishi ham mumkin.

5-jadval

Yoʻnalishlar boʻyicha litsenziyalar berish

№	Yoʻnalishlar
1	shahar ichi avtobus yoʻnalishlari
2	shahar ichi yoʻnalishli taksi yoʻnalishlari
3	shahar atrofi avtobus yoʻnalishlari
4	shahar atrofi yoʻnalishli taksi yoʻnalishlari
5	viloyat hududidagi shaharlararo avtobus yoʻnalishlari
6	viloyat hududidagi shaharlararo yoʻnalishli taksi yoʻnalishlari
7	shaharlararo-viloyatlararo avtobus yoʻnalishlari
8	shaharlararo-viloyatlararo yoʻnalishli taksi yoʻnalishlari

Manba: Buxoro shahar transport deportamenti olingan maʼlumotlarga koʻra muallif ishlanmasi

Hududiy boʻlimning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- avtomobil va daryo transportida yuk va yoʻlovchilar tashishni tashkil etish va takomillashtirish boʻyicha normativ - huquqiy baza shakllantirishni taʼminlash va

boshqaruv organlari va xo'jalik sub'ektlari tomonidan ularga rioya etilishini nazorat qilish;

- iqtisodiyot tarmoqlari va aholining yuk va yo'lovchilar tashishga ehtiyojlarini hisobga olgan holda avtomobil va daryo transportini rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, jamoat avtomobil va daryo transporti faoliyatini muvofiqlashtirish;
- avtomobil va daryo transporti xizmatlari bozorida bozor munosabatlarini va raqobat muhitini rivojlantirish uchun qulay shart - sharoitlarni ta'minlash;
- avtomobil va daryo transporti sohasida yagona texnika siyosatini o'tkazish;
- avtomobil va daryo transportida yuk va yo'lovchilar tashishni litsenziyalashni tashkil etish, litsenziatlar tomonidan litsenziya talablari va shartlari bajarilishini nazorat qilish;
- shahar va shahar atrofida tashuvlarni amalga oshirishda qatnashayotgan kadrlarni o'qitish va ularning malakasini oshirishni tashkil etish;
- bo'lim ishini takomillashtirish maqsadida boshqa hududiy bo'limlar bilan tajriba almashish;
- Agentlik markaziy apparatiga o'z vaqtida va sifatli hisobot hujjatlarini taqdim etish (Agentlik tomonidan belgilangan muddatlarda va shakllarda);
- kadrlarni tanlash va joy-joyiga qo'yishni amalga oshirish, kadrlar zaxirasini tayyorlash;
- mahalliy davlat hokimiyati va boshqaruv organlariga, O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi va Favqulodda vaziyatlar vazirligiga safarbarlik vaziyatida va favqulodda vaziyatlarda avtomobil transporti maxsus bo'linmalari faoliyatini muvofiqlashtirishda ko'maklashish;
- xodimlar mehnatini va dam olishini to'g'ri tashkil etish, texnika xavfsizligi, mehnat muhofazasi va ijtimoiy himoyalashni ta'minlash.

Buxoro viloyat hududiy bo'limi quyidagi yo'nalishlar bo'yicha litsenziyalar beradi va nazoratni belgilangan idoralar bilan hamkorlikda olib boradi.

3.2. «QORABAYIR TRANS » transport firmasi jamiyatida shahar ichi transport faoliyatini takomillashtirish

Ushbu transport xizmatlarini ko'rsatuvchi tashkilot 2015 yil tashkil topgan bo'lib shahar, shahar atrofi va shaharlararo yo'lovchi tashish faoliyati bilan shug'ullanishni boshlagan. Tashkilot – Buxoro viloyati aholisiga sifatli transport xizmati ko'rsatilishini yaxshilash, iqtisodiy samaradorlikni oshirish hamda bajarilishi lozim bo'lgan ishlar xavfsizligini ta'minlash maqsadida tashkil etilgan. Korxona o'ziga tegishli va ijaraga olingan avtotransport vositalari orqali shahar hududi, shahar atrofi, shaharlararo va davlatlararo miqiyosida yo'lovchi tashish xizmatlarini ko'rsatadi. Avtotransport vositalarini qayd qilingan ishlarni muntazam va uzluksiz ravishda bajarilishi uchun ajratadi va ushbu xizmatlar korxona ehtiyojlarini ta'minlash uchun zarur bo'lgan daromad manbai hisoblanadi. Korxona o'z faoliyatida quyidagilarni ta'minlaydi:

- texnik me'yorlar asosida davlat tomonidan berilgan asosiy vositalardan samarali foydalanish, ularni soz holda saqlash, xizmat ko'rsatishni muntazam ravishda mukammallashtirish, xizmat ko'rsatish vositalarini yangilash, o'z vaqtida ta'mirlash ishlarini bajarish;
- idora va tashkilotlarning avtotransport xizmatiga bo'lgan talablarini to'la va sifatli darajada qondirish, barcha mijozlar bilan tuzilgan shartnomalarni bajarish;
- xizmat ko'rsatishni davlat tuzumida barpo etilgan tadbirlarga rioya qilish, tashishlar, tarif va narxlarni o'z vaqtida ko'rib chiqish;
- bug'galterlik va kundalik hisobotlarni o'z vaqtida olib boorish, davlat idoralari tomonidan belgilangan tartibda hisob va hisobotlarni olib boorish, byudjetga soliq va qonun bilan o'rnatilgan to'lovlarni, tarmoq barqarorlik fondiga tolovlarni o'z vaqtida to'lash;

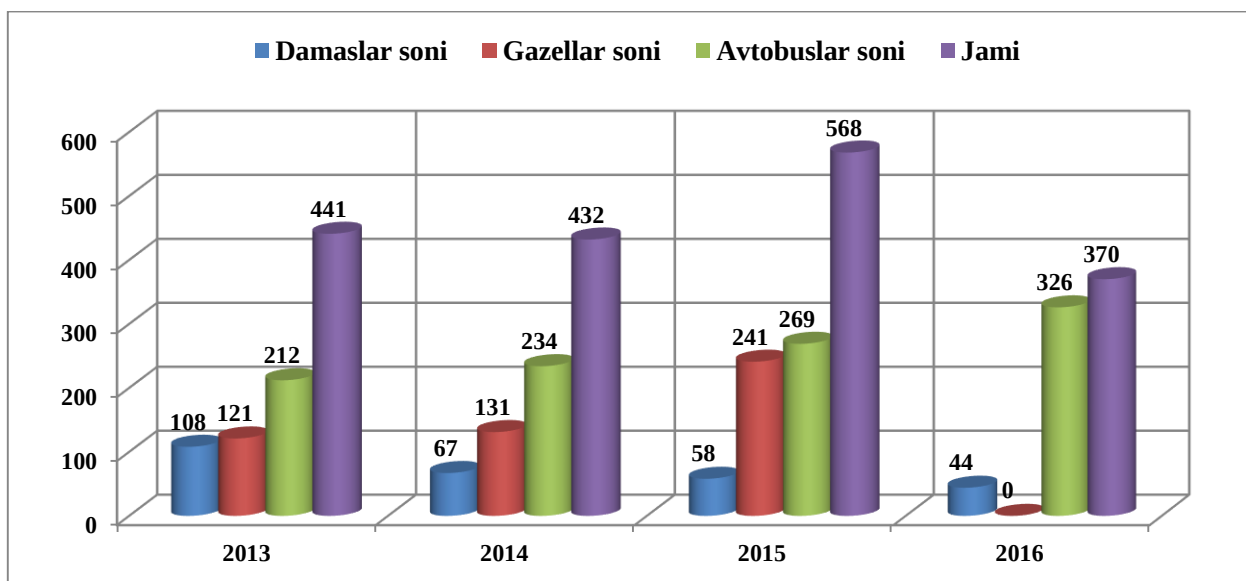
QORABAYIR TRANS avtokorxonaning SWOT TAHLILI

Kuchli tomonlar	Kuchsiz tomonlar	Imkoniyatlar	Xavflar
- Ilk transport xizmatini ko'rsatgan tashkilot;	- Xizmat ko'rsatish jarayonida muomala madaniyatining pastligi;	- Davlatning transport sohasida ijobiy islohotlari;	- Kuchli raqobatchilarning paydo bo'lishi;
- Ta'mirlash jihoz va qurilmalarning mavjudligi;	-Ishchi xodimlar malakasi uncha yuqori emasligi;	- YIM ning katta ulushini egallashi	- Belgilanmagan joylarda to'xtab o'tishi;
- Boshqa transport korxonalari bilan yaqin aloqada ekanligi;	- Avtobuslarning gaz balonlar bilan jihozlanganligi;	- Yangi va ravon yo'llarning barpo bo'lishi;	- Yoqilg'i narxining muntazzam o'zgarib turishi;
- Joylashgan o'rni;	- Yoqilg'i sifatinig pastligi;	- Yangi avtobus yo'nalishlarini ko'paytirish;	- Ehtiyot qismlarining o'z vaqtida etib kelmasligi;
- Ko'rsatayogan xizmatlari uchun xodim va haydovchilarning ijobiy fikri;	- Belgilangan vaqtda etib kelmasligi;		- Aholining talab va didlarinig o'zgarib borishi.
- Katta tajribaga ega ekanligi.	- Avtobuslarning xizmat qilish muddati o'tib borayotgani;	- Aholiga sifatli, tezkor transport xizmatini ko'rsatish.	- Avtobuslar sig'imi bandligi pastligi;

Manba: muallif ishlanmasi.

Buxoro viloyati bo'yicha shahar ichi yo'nalishlari 2013-2016 yillardagi statistika

3-diagramma

***Manba: Buxoro shahar transport departamenti olingan ma'lumotlarga ko'ra
muallif ishlanmasi***

2013 yil avtobuslar soni shahar ichi yo'nalishi bo'yicha 19 ta yo'nalish bo'yicha 212 ta avtobus bo'lgan. Yo'nalishli taksi yo'nalishi (mikroavtobus) gazel va damas transportlari 16 ta yo'nalish bo'yicha 229 ta xizmat ko'rsatgan shundan 128 tasi damas bo'lgan

2014 yil 21 ta avtobus yo'nalishi bo'yicha 234 ta avtobus xizmat ko'rsatgan 13 ta mikroavtobus (gazel) 67 ta damas xizmat ko'rsatgan 2015 yil 22 ta avtobus yo'nalishida 269 ta avtobus xizmat ko'rsatgan 12 ta yo'nalishi bo'yicha 241 ta gazel xizmat ko'rsatgan, 58 ta damas xizmat ko'rsatgan

2016 yil 26 ta avtobus yo'nalishida 326 ta avtobus xizmat ko'rsatgan 3 yo'nalishli taksi yo'nalishi bo'yicha 44 ta damas xizmat ko'rsatgan

1-Taklif: QORABAYIR TRANS avtokorxonaning qarashli barcha transport vositalari haydovchilarini birinchi tibbiy yordam berish kurslarida o'qitish va ularga malakaviy sertifikat berish. Bu esa o'z navbatida yo'lovchi tashishda xavfsizlik darajasini oshiradi.

Bundan tashqari, ish rejimini aniq amal qilinadigan shartlarda joriy qilish, bu orqali tashkilot o'z doimiy mijozlari bazasini shakllantiradi.

2-Taklif. QORABAYIR TRANS avtokorxonaning taksi yo'nalishlarida ko'rsatadigan xizmatlari ko'lamini sezilarli darajada ko'paytirish:

- buyurtma asosida dori darmonlar etkazib berish.
- buyurtma asosida oziq ovqat va iste'mol mollarini etkazib berish.
- gullar etkazib berish.
- tezkor jo'natmalar etkazib berish (qo'ldan qo'lga prinsipi asosida).
- kutib olish va kuzatib qo'yish xizmatini joriy qilish (transfer)*.
- bolalarni maktab va bog'chaga olib borib olib kelish xizmatini joriy qilish*.
- etkazib berish xizmatlari bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish.

* aslida ushbu xizmatlar mavjud va ularning sifati yomon holatda, shu sabab bu xizmatlar rasman ko'rsatilsa maqsadga muvofiq bo'ladi.

3-Taklif. Yettipir ziyorati yo'nalishi bo'yicha Kogon Temir Yo'l- G'ijduvon Erkin Iqtisodiy Hudud ziyorat marshrutini tuzish.

Kogon Temir Yo'l vakzali - G'ijduvon Erkin Iqtisodiy Hudud

Yetti pir ziyoratgohi yo'nalishi bo'yicha

Kogon Temir Yo'l vakzalidan **1- yo'nalish 5:00 da**

7-jadval

№	Bekatlari	Avto yurish vaqti borish	Yo'l kira narxi	Bekatlari	Avto yurish vaqti qaytish	Yo'l kira narxi	Yo'lovchi soni o'rtacha borishda
1	Kogon Temir Yo'l	5:00		G'ijduvon bozori	8:00		10 50 000
2	Kogon Yangi Hayot	5:15		Shofirkon Moxitobon ziyoratgohi	8:25	1000	3
3	Bahovuddin N	5:20		Vobkent ziyoratgohi	9:00	1000	2
4	Buxoro Xalqaro Aeroporti	5:25	1000	Romitan ziyoratgohi	10:30		5 40 000
5	SHahar vakzal	5:35		Romitan ziyoratgohi	10:45		2
6	Samarqand darvoza	5:40	1000	Karvon bozor	11:20	1000	2
7	Karvon bozor	5:45		Kogon M Kulol ziyoratgohi	11:45	1000	6
8	Vobkent tum bosh bekati	6:10	2000	Kogon Bahovuddin N ziyoratgohi	12:20		5 45 000
9	G'ijduvon ziyoratgohi	6:30		Kogon Yangi Hayot	13:00		
10	G'ijduvon bozori	7:00	1000	Kogon Temir Yo'l	13:30	1000	
jami		2 soat	5000		5 soat 30 minut	5000	135 000

Taklif bildirilayotgan yangi harakat yo'nalish jadvali

Yetti pir ziyoratgohi yo'nalishi bo'yicha

Kogon Temir Yo'l vakzalidan 2-yo'nalish 7:00 da

8-jadval

№	Bekatlار	Avto yurish vaqti borish	Yo'l kira narx i	Bekatlار	Avto yurish vaqti qaytish	Yo'l kira narxi	Yo'lovh i soni o'rtacha borishda
1	Kogon Temir Yo'l	7:00		G'ijduvon bozori	10:00		10 50 000
2	Kogon Yangi Hayot	7:15		Shofirkon Moxitobon ziyoratgohi	10:25	1000	3
3	Bahovuddin N	7:20		Vobkent ziyoratgohi	11:00	1000	2
4	Buxoro Xalqaro Aeroporti	7:25	1000	Romitan ziyoratgohi	11:30		5 40 000
5	SHahar vakzal	7:35		Romitan ziyoratgohi	11:45		2
6	Samarqand darvoza	7:40	1000	Karvon bozor	12:20	1000	2
7	Karvon bozor	7:45		Kogon M Kulol ziyoratgohi	12:45	1000	6
8	Vobkent tum bosh bekati	8:10	2000	Kogon Bahovuddin N ziyoratgohi	13:20		5 45 000
9	G'ijduvon ziyoratgohi	8:30		Kogon Yangi Hayot	14:00		
10	G'ijduvon bozori	9:00	1000	Kogon Temir Yo'l	14:30	1000	
ja mi		2 soat	5000		5 soat 30 minut	5000	135 000

4 chi taklif: QORABAYIR TRANS avtokorxonaning barcha avtoulavlari taniqlik belgilari bilan jihozlanishi va barcha haydovchilari bir uslubga xos bo'lgan uniformada bo'lishlari lozim. Bu holat avtokorxonaning professional darajasini anglatadi va yo'lovchilarda ishonch hissini oshiradi.

Bundan tashqari agar turistlarga xizmat kursatiladigan bo'linsa, haydovchilar biladigan xorijiy tillar tanish belgilarini avtoulav yon tomonlariga joylashtirish taklif etiladi, ya'ni xorijiy turist o'ziga kerak bo'lgan til belgisi mavjud taksi xizmatidan foydalanadi.

Yuqorida keltirib o'tilgan takliflar viloyatimizda transport xizmatlarini yanada rivojlantirish uchun foyda beradi. Bundan tashqari, Buxoro transport tizimini umumiy rivojlanishi ham keyinchalik boshqa sohalar rivojlanib borishiga turtki bo'ladi.

XULOSA

Xulosa o'rnida fikr yuritadigan bo'lsak, viloyatimiz transport tizimi iqtisodiyotning izchil va barqaror rivojlanishini ta'minlashda kelgusi davr uchun puxta va har tomonlama asoslangan chora-tadbirlar, muhim vazifa va yo'nalishlar, turli darajadagi iqtisodiy taraqqiyot dasturlari ishlab chiqilishi va aniq belgilab olinishi muvaffaqiyat garovi hisoblanadi. Buxoro viloyati katta salohiyatga ega, siyosiy barqarorlik, kuchli davlatchilik, aholisining katta qismi zamonaviy bilimlarni egallagan yoshlardan iboratligi, boy qimmatbaho tabiiy resurslar zahirasi va rivojlangan infratuzilmasi tufayli mamlakatimizning etakchi regionlaridan hisoblanadi. Viloyatimizning transport sohasida yetarli darajada va har qanday xorijiy mamlakatlardan qolishmaydigan imkoniyatlarga egaligi bu borada ko'plab muvaffaqiyatlarga erishishimizni ta'minlovchi asosiy manba hisoblanadi. Ana shularni hisobga olgan holda, mamlakatimizda mustaqillikning dastlabki yillaridan to hozirga qadar zamon talablariga javob beradigan transport tizimini joriy etish va rivojlantirish borasida amalga oshirib kelinayotgan islohotlar o'zining ijobiy natijalarini berib kelmoqda.

Yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish sifatini yanada takomillashtirish va bozor talablariga to'liq javob beradigan transport sohasiga ega mamlakat sifatida dunyo hamjamiyati e'tiborini qozonish bizning maqsadimizdir. Bunga respublikamizda har tomonlama imkoniyatlar va asoslar yetarli. Faqat zamonaviy turizmni rivojlantirish strategiyasini hayotga tatbiq etib, turizm sohasini yuqori pog'onalariga ko'tarish imkoniyatini yaratishimiz kerak. O'zbekistonda transport sohasi yangi soha hisoblanmaydi, bu soha qadimdan mavjud bo'lgan, faqat bizning oldimizda turgan vazifa transport tizimini yangicha strategiya asosida rivojlantirish va istiqbolini belgilashdir. Yo'lovchilarning aksariyati esa, cheklangan imkoniyatlar bilan shahar va shaharlararo transportlardan foydalanishga majbur bo'lishgan. Ko'rinib turganidek, bu borada ham xususiy transport korxonalarga katta ehtiyoj sezilmoqda. Buning uchun joylarda maxsus ixtisoslashgan shaxsiy markazlarni tashkil etish zarur. Bu markazlar bevosita turistlarga barcha diqqatga sazovor joylar ko'rsatilgan yo'l kartalari bilan avtomobillarni taqdim etishlari,

shuningdek, biron bir muammo yuz berganda turistlar bilan o'z vaqtida bog'lanaolish maqsadida uyali aloqa xizmatlarini taklif etishlari kerak. Undan tashqari shahar ichi yo'nalishi uchun **1-Taklif:** QORABAYIR TRANS avtokorxonaning qarashli barcha transport vositalari haydovchilarini birinchi tibbiy yordam berish kurslarida o'qitish va ularga malakaviy sertifikat berish. Bu esa o'z navbatida yo'lovchi tashishda xavfsizlik darajasini oshiradi; **2-Taklif.** QORABAYIR TRANS avtokorxonaning taksi yo'nalishlarida ko'rsatadigan xizmatlari ko'lamini sezilarli darajada ko'paytirish:

- buyurtma asosida dori darmonlar etkazib berish.
- buyurtma asosida oziq ovqat va iste'mol mollarini etkazib berish.
- gullar etkazib berish.
- tezkor jo'natmalar etkazib berish (qo'ldan qo'lga prinsipi asosida).
- kutib olish va kuzatib qo'yish xizmatini joriy qilish (transfer)*.
- bolalarni maktab va bog'chaga olib borib olib kelish xizmatini joriy qilish*.
- etkazib berish xizmatlari bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish; **3-Taklif.** Yettipir ziyorati yo'nalishi bo'yicha Kogon Temir Yo'l- G'ijduvon Erkin Iqtisodiy Hudud ziyorat marshrutini tuzish; **4 chi taklif:** QORABAYIR TRANS avtokorxonaning barcha avtoulovlari taniqlik belgilari bilan jihozlanishi va barcha haydovchilari bir uslubga xos bo'lgan uniformada bo'lishlari lozim.

Qo'shni viloyat mehmonlari va Buxoro viloyat aholisi uchun juda qulay, tez, arzon va sifatli eng asosiy o'rinda turuvchi xavfsizlik darajasi yuqori bo'lgan transport xizmatlarini ko'rsata oladigan har kuni yuradigan 2 ta marshrutli yo'nalishni tashkil etish. Asosiy ko'zlangan maqsad esa mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishga ta'sir o'tkazish va transport ulushini maksimal darajada ko'tarish. Targ'bot sifatida bu yo'nalish jadvalini temir yo'l vakzali, aeroport va shahar ichidan o'tuvchi bekatlarda o'rnatish mumkin. Natijada qo'shni viloyatdan keluvchi ziyoratchilar oqimi ko'payishiga va mahalliy iqtisodiyotni ko'tarishda qo'shimcha mablag' kiritish imkoniyati paydo bo'ladi. Ushbu yetti pir ziyoratgohi yo'nalishi bo'yicha ishlab chiqilgan yo'nalish jadvalini taqdim etaman.

ANNOTATION
FOR THE BACHELOR'S GRADUATION QUALIFICATION THESIS
OF THE STUDENT JURAEV JAVLON OF 3-1XS-14

Theme: The problems of improvement of transport services of Bukhara region and the ways of solving problems.

The improvement of transport services of Bukhara region is one of actual problems of current days. The role of knowledge, approach and information, new technologies and changes in the transport services market with the strengthening of relations between the country's important role in the passage of the way of innovative development of the economy.

The development of the transport services in general to know the laws and trends, as well as rich technical resources, production and scientific-technical potential, taking into account the specific conditions of Uzbekistan, which is only in the way of innovative development. The idea of the modern transport services, the commercialization of transport system, due to the radical change in the role of science and technology in every state, as well as the level of individual enterprises lower administrative structures scientific and technical market conditions and the level of innovative activity, allocate resources towards the implementation of the results of this have an idea, that is, countries, regions, organizations and individuals the opportunity to achieve social goals set by the effective innovation policy must be reviewed.

The new approaches of transport services can only be done on a scientific basis. Therefore, anyone who is actively trying to a person, which is engaged in activities in the field of general laws of development of science and technology innovations have an idea about the effective application of the theory, news, innovation and management practices, that is, the basic rules of the innovative strategy, as well as the appropriate level of innovation necessary to know the characteristics of the formation and implementation of the policy.

At the moment, especially in the transport services sector of Bukhara region of the economy, attention is increasingly on the rise. The effective transfer of

leisure, rest, people, to restore the health of the peoples of the world, customs, values, trying to learn. Such services in the tourism sector. XX century, these efforts are increasing and the development of the services sector. In some developing countries, the tourism sector has been very stable, and the annual growth rate of 11% -12%. This is how economies the service sector indicates that the system is of vital importance. Interestingly, the development of the tourism market as a result of transport, infrastructure, trade, and food industries, construction, handicrafts and other service sectors are developing. The new twenty-first century came with brisk steps. XXI century will be the age of tourism and tourism is predicted. Budget of the region in the twenty-first century, with its significant contribution to tourism foreign exchange earnings. In all aspects of the region, opportunities and reason. Only the implementation of the strategy for the development of modern tourism, create opportunities and level of services. Uzbekistan's tourism sector, this area used to be available only to our task of defining a new strategy based on the development and prospects of tourism.

Tourism tourist services covering networks in connection with the meeting of its entertainment industry. Tourism cooperation in the field of agricultural population unemployed or partially employed in the production of public involvement, full and rational use of labor resources will help to solve the problem.

This is especially important for industrial development zone. Is not higher than the economic opportunities of cooperation in the field of tourism will play an important role in the development of some of the different regions.

This will help further action in the areas of tourism, to attract the public not involved in the production of the working age population will expand the application of the labor sector. Cooperation in the field of tourism will enable the development of the economy, the efficient use of regional resources and services to help improve the skills of public sector employees.

Things to accelerate the development of agricultural production and help to improve it. In the future provision of services in connection with the expansion of the number of those employed in the service sector. The rapid development of

economic cooperation in the field of tourism, its economic growth in the importance of tourism can benefit from the service sector, investment in this sector has led to a lot of funds. Although the tourism industry requires a lot of funds spent on investment is very useful, because it covers itself relatively quickly. The proceeds of the money income received by foreign tourists, and it will be treated in various sectors of the national economy. Uzbekistan has its own characteristics and prospects of the development of tourism "This topic has become one of the urgent issues of today. Today, as evidence of great progress in the field of tourism, the rapid growth of a new - new hotels being built, increasing jobs, an increase in the number of qualified experts, the increase in the flow of tourists - I think that it is permissible to highlight. Profitability of tourism the third largest after the oil and automobile industry.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. O'zbekiston Respublikasi qonunlari va farmonlari.

1. O'zbekiston Respublikasining "Avtomobil transporti to'g'risida"gi Qonuni, Toshkent 2013 y 18 bet
2. "Ўзбекистан Республикаси туризм салоҳиятини ривожлантириш учун қулай шароитлар яратиш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида"ги **ПФ-5326-сонли Фармон**, 2018 й. 3 феврал.
3. "Кириш туризмни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги **ПҚ-3509-сонли қарор**, 2018 й. 6 феврал.
4. "Ўзбекистон Республикаси Туризмни ривожлантириш давлат қумитасининг фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги **ПҚ-3510-сонли қарор**, 2018 й. 6 феврал.
5. "Ички туризмни жадал ривожлантиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги **ПҚ-3514-сонли қарор**, 2018 й. 7 феврал.

II. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari.

6. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining "O'zbekiston Respublikasi soliq kodeksi" va unda turizm sohasiga oid imtiyozlar to'g'risidagi qarori. Xalq so'zi // 1997-yil 24-aprel
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Turistik tashkilotlarning faoliyatini takomillashtirish" to'g'risidagi 346 sonli qarori. - Xalq so'zi 9-avgust 1998 y
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Turizm faoliyatini listenziyalash to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida»gi Qarori. // «Xalq so'zi» gazetasi, 2003 y 12 noyabr
9. «2006-2010 yillarda O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasi va servisni jadal rivojlantirish haqida» O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. 2006 y.
10. "O'zbekiston Respublikasida 2010 yilga qadar xizmat ko'rsatish va servis sohasini rivojlantirishni jadallashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar haqida"gi

O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidentining 2007 yil 21 maydagi PQ-640-sonli qarori.

- 11.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016-yil 2-dekabrda imzolangan "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora – tadbirlari to'g'risidagi Farmoni.
- 12.Respublika Vazirlar Mahkamasida tasdiqlangan "Buxoro viloyatida 2011-2015 yillarga mo'ljallangan turizm sohasini rivojlantirish va turistik mahsulotlarning eksport potensialini oshirish bo'yicha manzilli choralar dasturlar.
- 13.R.S. Amriddinova « Mehmonxona servis xizmati » Samarqand.:SamISI, - 2008
- 14.Tuxliev I.S., Hayitboev R., Ibodullaev N.E, Amriddinova R.S. Turizm asoslari: O'quv qo'llanma – Samarqand: SamISI, 2010 – 247 b.
- 15.O'zbekistonda Turizm 2016 statistika kitobi. Davlat statistika qo'mitasi.2016
- 16.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 11-iyuldagi "O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligini tashkil etish to'g'risida"gi 296-son qarori
- 17.O'zbekiston Vazirlar Mahkamasining 2001-yil 5-iyundagi "Avtomobil transporti sohasida boshqaruvning tashkiliy tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 245-son qarori
- 18.O'zbekiston Vazirlar Mahkamasining 2004-yil 10-martdagi "O'zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 118-son qarori
- 19.Qurbanov J.M. Servis paradigmasi. // Servis. – Samarqand: SamISI, №3, 2009. -12 b.
- 20.Mamatqulov X. M. Turizm infratuzilmasi. Ma'ruzalar kursi. SamISI, 2009.
- 21.Tuxliyev I.S., Qudratov G'.H. Turizm iqtisodiyoti. Samarqand, Sam-ISI, 2007
- 22.Hayitboyev R., Amriddinova R.A., "Turizmning maxsus turlari" -Samarqand, 2008.
- 23.Pardayev M.Q. Ataboyev R. Turistik resurslarni tahlil qilish va baholash. Sam GSI. Samarqand, 2006.

24. Turizm xizmatlar bozorini rivojlantirish istiqbollari». Respublika ilmiyamaliy anjuman materiallari. SamISI, 2014.
25. Safarov N.Ch. Xalqaro transport xizmatlari bozorida raqobatbardoshlikni oshirishning ustivor yo'nalishlari. Iqtisod fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. T., 2012 – 77b.
26. Karimov.E Avtomobillarda yo'lovchilar tashish. T.Sharq, 2002
27. Азар В.И.,Туманов С.Ю. Экономика туристического рынка.-М., 1998 г.
28. Алиева М.Т. Мехмонхона менежменти. Дарслик.-Т.:ТДИУ.2007. -275 б.
29. Атышов К., Турдумамбетов Б. Экотуризм.: учебное пособие, Б., 2004 г.
30. Атышов К. Кыргызстандын туризм географиясы., Б.,1996 г.
31. A. Nig`matov, N. Shomurodova - Ekoturizm asoslari - T.: < Toshkent-Iqbol>2007
32. Биржаков М.Б. Введение в туризм. - С.Пб.: Издательский Торговый Дом «Герда». 2004. -444 с.
33. Бутуров И.Н . Маркетинг и менеджмент иностранного туризма. - М.: Финансы и статистика. 2003. -107 с.
34. Гостиничный и туристический бизнес. Под ред. А.Д.Чудновского – М.: Тандем, 1998 г.
35. Кабушкин Н. И. Менеджмент туризма. -М.: Новое знание. 2005. - 644 с.
36. Пардаев А., Норчаев А.Н. Халқаро туризм. Дарслик. -Т.: ТДИУ 2010. -320 бет.
37. Mamatqulov X.M. “Turizm infratuzilmasi” Ma`ruzalar kursi. SamISI. 2009
38. ”Ipak va ziravorlar” maqolalar to'plami-2017
39. Биржаков М.Б. Введение в туризм: Учебник. - М.: «Издательский
40. дом Герда», 2006. – 512 с.
41. Гуляев В.Г. Правовое регулирование туристской деятельности. -
42. М.: Финансы и статистика, 2005. -304 с.
43. Улицкий М.П. Оценка стоимости транспортных средств:
44. Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 304 с.
45. Гвозденко А.А. Страхование в туризме. Учебное пособие. -М.:

46. Академия, 2005 ю -245 с ю
47. Дурович А.П. Маркетинг в туризме Учебное пособие 5-е изд.,
48. стереотип. (ГРИФ) – М., .: КНОРУС. 2005. - 127 с.
49. Ильина Е.Н. Туроперейтинг: стратегия и финансы: Учебник. –
50. М.: Финансы и статистика, 2005
51. Diyarov Sh. Xalqaro turizm da marketing strategiyasi va reklamalar
52. rolini oshirish. Magistrlik dissertasiyasi. TDIU. 2005. - 76 b
53. Мирзаев. Р. Туристические жемчужины Узбекистана. Илмий
54. монография. - Т.: Ипак «Шарк». 2005.
55. [https://yandex.ru/images/search?text=Transport%20xizmati%20turlari&stype=ima](https://yandex.ru/images/search?text=Transport%20xizmati%20turlari&stype=image&lr=213&noreask=1&source=wiz)
[ge&lr=213&noreask=1&source=wiz](https://yandex.ru/images/search?text=Transport%20xizmati%20turlari&stype=image&lr=213&noreask=1&source=wiz)
56. [file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/avtotransport__vositalarida_yolo](file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/avtotransport__vositalarida_yolovchilar__tashishni_tashkil__etish.pdf)
[vchilar__tashishni_tashkil__etish.pdf](file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/avtotransport__vositalarida_yolovchilar__tashishni_tashkil__etish.pdf)
57. [file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/avtomobillarda_yolovchilar_tashi](file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/avtomobillarda_yolovchilar_tashish_va_avtotransport_menejmenti.pdf)
[sh_va_avtotransport_menejmenti.pdf](file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/avtomobillarda_yolovchilar_tashish_va_avtotransport_menejmenti.pdf)
58. [file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/ozbekiston_transporti_va_tashqi_](file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/ozbekiston_transporti_va_tashqi__iqtisodiy_aloqalari_.pdf)
[__iqtisodiy_aloqalari_.pdf](file:///C:/Users/Bobir%20Zoyirovich/Downloads/ozbekiston_transporti_va_tashqi__iqtisodiy_aloqalari_.pdf)
59. <http://fikir.uz/blog/24039.html>
60. [http://www.mvd.uz/oz/qonunchilik-targ-iboti/item/2017-2021-yillarda-ozbekiston-](http://www.mvd.uz/oz/qonunchilik-targ-iboti/item/2017-2021-yillarda-ozbekiston-respublikasini-rivojlantirishning-beshta-ustuvor-yonalishlari-boyicha-harakatlar-strategiyasi)
[respublikasini-rivojlantirishning-beshta-ustuvor-yonalishlari-boyicha-harakatlar-](http://www.mvd.uz/oz/qonunchilik-targ-iboti/item/2017-2021-yillarda-ozbekiston-respublikasini-rivojlantirishning-beshta-ustuvor-yonalishlari-boyicha-harakatlar-strategiyasi)
[strategiyasi](http://www.mvd.uz/oz/qonunchilik-targ-iboti/item/2017-2021-yillarda-ozbekiston-respublikasini-rivojlantirishning-beshta-ustuvor-yonalishlari-boyicha-harakatlar-strategiyasi)
61. www.railways.ru
62. www.world-tourism.org, www.unwto.org – Butunjahon turistik tashkiloti
www.travel-library.com – Sayyohlik bo'yicha elektron kutubxona
63. www.lex.uz – O'zbekiston milliy qonunchilik bazasi.
64. www.press-service.uz – O'z. Res. Prezidentining Matbuot Xizmati
65. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat statistikasi qo'mitasi
www.uza.uz – Milliy axborot agentligi.
66. www.buxoro.uz
67. www.awaytravel.ru

III. Корхона фаолиятининг предмети ва мақсади.

3.1. Корхона - Бухоро вилоят аҳолисига сифатли транспорт хизмати кўрсатилишини яхшилаш, иқтисодий самарадорликни ошириш ҳамда бажарилиши лозим бўлган ишлар хавфсизлигини таъминлаш мақсадида ташкил этилган. Корхона ўзига тегишли ва ижарага олинган автотранспорт воситалари орқали шаҳар худуди, шаҳар атрофи, шаҳарлараро ва давлатлараро микёсида йуловчи ташиш хизматларини курсатади. Автотранспорт воситаларини қайд қилинган ишларни мунтазам ва узлуксиз равишда бажарилиши учун ажратади ва ушбу хизматлар корхона еhtiёжларини таъминлаш учун зарур бўлган даромад манбаи ҳисобланади.

3.2. Корхона ўз фаолиятида қуйидагиларни таъминлайди:

- техник меъёрлар асосида давлат томонидан берилган асосий воситалардан самарали фойдаланиш, уларни соз ҳолда сақлаш, хизмат кўрсатишни мунтазам равишда мукамаллаштириш, хизмат кўрсатиш воситаларини янгилаш, ўз вақтида таъмирлаш ишларини бажариш;

- идора ва ташкилотларнинг автотранспорт хизматида бўлган талабларини тўла ва сифатли даражада қондириш, барча мижозлар билан тузилган шартномаларни бажариш;

- хизмат кўрсатишни давлат тузумида барпо этилган тадбирларга риоя қилиш, ташишлар, тариф ва нархларни ўз вақтида кўриб чиқиш;

- бухгалтерлик ва кундалик ҳисоботларни ўз вақтида олиб бориш, давлат идоралари томонидан белгиланган тартибда ҳисоб ва ҳисоботларни олиб бориш, бюджетга солиқ ва қонун билан ўрнатилган туловларни, тармок барқарорлик фондида тўловларни ўз вақтида тўлаш;

3.3. Корхонанинг фаолияти предмети бўлиб:

3.3.1. Автотранспорт воситалари орқали Бухоро шаҳри худудида, шаҳар атрофида, шаҳарлараро ва давлатлараро микёсида йўловчи (юк) ташиш хизматларини кўрсатиш;

3.3.2. Аҳоли ва юридик шахсларга қўшимча хизматлар кўрсатиш;

3.3.3. Интеллектуал меҳнат маҳсулотларини яратиш;

3.3.4. Янги технологияни жорий қилиш ва ташишда қўллаш;

3.3.5. Мулкрий, дилерлик, олди-сотди ва бошқа молиявий операцияларини амалга ошириш;

3.3.6. Мулкчилик шаклидан қайтий назар, шу жумладан, чет эл юридик ва жисмоний шахслари ҳамда бошқа хўжалик юритувчи субъектлар иштирокида фондлар, компаниялар, корхоналар ва ташкилотлар тузиш ҳамда уларни бошқаришда уларда иштирок этиш;

3.3.7. Улгуржи савдо, чакана савдо, савдо-воситачилик фаолияти;

3.3.8. Хизмат кўрсатш самарадорлигини ошириш, экология ва атроф муҳитни муҳофаза этиш тартибига риоя қилиш, моддий ва меҳнат ресурсларидан тежамли фойдаланиш, хизмат кўрсатиш негизини ривожлантириш бўйича чора-тадбирлар ишлаб чиқиш ва жорий қилиш, рентабелликни ошириш, хужалик юритиш шакллари ва услубларини такомиллаштириш;

3.3.9. Ташқи иқтисодий фаолият билан шуғулланишни ташкил этиш ҳисобланади.

3.4. Лицензия (рухсатнома) олишни талаб қиладиган фаолият турлари, корхона томонидан тегишли лицензия (рухсатнома) олингандан кейин амалга оширилади.

IV. Корхона муассисининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

4.1. Муассис қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қуйидаги ҳуқуқларга эга:

- давлат корхонаси фаолиятининг мақсади, предметини белгилаш;
- корхона уставига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш;
- корхона раҳбари билан меҳнат шартномаси тузиш, раҳбар билан тузилган меҳнат шартномасини меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда муддатидан олдин бекор қилиш ёки тўхтатиш;
- корхона юридик номини ўзгартириш, қайта ташкил этиш ёки тугатиш тўғрисида қарор қабул қилиш, тугатиш комиссиясини тайинлаш ва тугатиш балансларини тасдиқлаш;
- корхона мулкига оид битишувларни ҳақиқий эмас деб эътироф этиш тўғрисидаги даъво билан судга мурожаат қилиш;
- корхонанинг ортиқча, фойдаланилмаётган ёки белгиланган мақсадда фойдаланилмаётган мулкни олиб қўйиш ва тасарруф этиш;
- зарурат бўлганда Вазирлар Маҳкамасига давлат корхонасини хусусийлаштириш ёки давлат тасарруфидан чиқариш бўйича таклифлар киритиш;
- давлат корхонасига етказилган зарарларни ундириш тўғрисида давлат корхонаси раҳбарига нисбатан даъво тақдим этиш қиради.

4.2. Муассис қуйидагиларга мажбур:

- давлат корхонаси раҳбарини тайинлаш, меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ унинг билан меҳнат шартномаси тузиш;

- корхона давлат рўйхатидан ўтказилган вақтдан бошлаб уч ой мобайнида корхонанинг устав фондини унга давлат мулкни тезкорлик билан бошқариш учун бериш йўли билан шакллантириш;

- ҳар йили корхонанинг бизнес-режасини тасдиқлаш, ҳар чоракда ижро этувчи органнинг унинг бажарилиши ҳақидаги ҳисоботини эшитиш;

- давлат корхонасининг бозор қиймати энг кам ойлик иш ҳақининг минг баравари миқдоридан ошадиган мол-мулки Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 октябрдаги 215-сон қарори билан тасдиқланган “Давлат корхоналари тўғрисида”ги Низомнинг 17-бандига мувофиқ мулкни тасарруф этиш учун корхона ижро этувчи органига рухсатномалар бериш тўғрисидаги қарорни тегишли равишда Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси ёки унинг ҳудудий бошқармаси билан келишиш.

- корхона ҳисобида бўлган давлат мулкidan мақсадли фойдаланилишини ва сақланишини, унинг бегоналаштирилишини назорат қилиш қиради.

V. Давлат корхонасининг филиаллари ва ваколатхоналари.

5.1. Давлат корхонаси муассис билан келишув бўйича, конун ҳужжатлари талабларига риоя қилган ҳолда филиаллар ташкил этиши ва ваколатхоналар очиши мумкин.

Филиал ёки ваколатхона ташкил этилгандан кейин бир ҳафта муддатда бу тўғрида Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш ҳудудий бошқармаси хабардор қилиниши шарт.

5.2. Давлат корхонасининг филиаллари ва ваколатхоналари давлат корхонаси номидан, давлат корхонаси томонидан тасдиқланган низомлар асосида фаолият кўрсатади ва уни ташкил этган давлат корхонаси мулкига эга бўлади.

5.3. Давлат корхонаси филиали ёки ваколатхонаси раҳбари давлат корхонасининг раҳбари томонидан муассис билан келишган ҳолда тайинланади ва унинг ишончномаси асосида фаолият кўрсатади. Филиал ёки ваколатхона раҳбари билан тузилган меҳнат шартномаси тўхтатилган тақдирда ишончнома давлат корхонаси раҳбари томонидан бекор қилинади.

VI. Давлат корхонасининг мулки, фойдани тақсимлаш ва зарарларни қоплаш тартиби, заҳира ва бошқа фондларни ташкил этиш.

6.1. Корхонанинг устав фонди 32.216.000 сўмни ташкил қилади.

6.2. Корхонанинг мулки:

- муассис томонидан давлат корхонасига тезкор бошқариш ҳукуки билан биркитилган мулк;
- давлат корхонасининг ўз фаолиятдан олинган даромадлари;
- қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа манбалар ҳисобига шакллантирилади.

Давлат корхонаси мулкнинг киймати корхонанинг мустақил балансида акс эттирилади ва тўла ҳужалик юритиш ҳукуки билан унга тегишли бўлади.

6.3. Ташкил этилган давлат корхонасида давлат мулкни тезкор бошқариш ҳукуки, топшириш - қабул қилиб олиш далолатномаси корхона раҳбари ва муассис томонидан имзоланган вақтдан бошлаб пайдо бўлади.

6.4. Давлат корхонаси мулки бўлинмас мулк ҳисобланади ва қўшилган ҳиссалар (улушлар, пайлар) бўйича, шу жумладан давлат корхонаси ходимлари ўртасида тақсимланиши мумкин эмас.

6.5. Давлат корхонаси мулкни тасарруф этиш қуйидаги ҳолларда корхона ижро этувчи органи томонидан муассис билан келишилган ҳолда амалга оширилади:

- асосий воситаларни сотиш, уларни ижарага ёки гаровга топшириш;
- мулкни хўжалик жамияти устав фондига улуш сифатида қўшиш;
- хўжалик жамиятларининг акциялари (улушлари)ни сотиб олиш;
- хўжалик жамиятларидаги давлат корхонасига тегишли акциялар (улушлар)ни сотиш;
- мулкни давлат корхонаси фаолияти мақсадларига мувофиқ бўлмаган бошқача тарзда тасарруф этиш.

Бунда бино ва иншоотларни (шу жумладан қурилиши тугалланмаганларни) сотиш Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш ҳудудий бошқармаси томонидан амалга оширилади.

Бино ва иншоотларни (шу жумладан қурилиши тугалланмаган) сотишдан тушган маблағлар уларни сотиб олиш манбаларидан қатъий назар, давлат мулкни хусусийлаштиришдан олинган маблағлар тарзида белгиланган тартибда Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш ҳудудий бошқармаси томонидан тақсимланади.

6.6. Давлат корхонаси ўз ихтиёрида қоладиган соф фойда ҳисобига муассис томонидан тасдиқланадиган миқдорларда захира ва бошқа фондларни ташкил этиши мумкин.

VII. Корхонани бошқариш тартиби.

7.1. Давлат корхонаси раҳбари якка ижро этувчи орган ҳисобланиб, корхона олдига қўйилган вазифаларнинг бажарилишини ташкил этади, корхона номидан ишончномасиз фаолият юритади, шу жумладан корхона манфаатларини ифодалайди, корхона номидан шартнома ва келишувлар тузади, ходимларни ишга қабул қилади, меҳнат шартномаларини тузади, ўзгартиради ва бекор қилади, буйруқлар чиқаради, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ишончномалар беради.

Давлат корхонаси ходимларининг штат бўйича сони ва уларнинг иш хақи миқдори раҳбар томонидан муассис билан келишган ҳолда тасдиқланади. Ҳар бир ходим штат жадвали, лавозим қоидалари ва меҳнат шартномаси бўйича ўз хизмат вазифалари тўлиқ бажарилиши учун жавоб беради. Корхона раҳбари бўлмаганда, унинг вазифасини ўринбосар ёки бошқа масъул шахс муассис қарори асосида бажаради.

7.2. Корхона раҳбари муассис олдида корхона уставида белгиланган тартибда корхона фаолияти тўғрисида ҳисобот беради.

7.3. Корхона раҳбари ўз ҳуқуқларини амалга ошириш ва вазифаларини бажаришда давлат корхонаси манфаатларини кузлаб ҳаракат қилади, бюджетга ва бюджетдан ташқари фондларга туловларнинг, иш хақининг уз вақтида туланиши, меҳнат ҳуқуқлари ва муносабатларидан ҳамда уларга тенглаштирилган туловлардан келиб чиқадиган барча талабларнинг қондирилиши, ишлаб чиқариш фаолияти билан бевосита боғлиқ бўлган эҳтиёжлар учун пул маблағларининг ўтказилмаганлиги, ўзининг ҳаракати (ҳаракатсизлиги) туфайли шу жумладан, корхонага берилган давлат мулки йуқолган тақдирда давлат корхонасига етказилган зарарлар учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб беради.

7.4. Корхона раҳбари мазкур устав ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларидан келиб чиқадиган бошқа функцияларни бажаради.

VIII. Молиявий фаолият, йиллик

ҳисоботларни тузиш, текшириш ва тасдиқлаш тартиби.

8.1. Корхонанинг молиявий фаолияти йиллик молия режалари асосида амалга оширилади. Молия йили бўлиб календар йили ҳисобланади.

8.2. Оператив бухгалтерия ҳисоб-китоби ва ҳисобот Ўзбекистон Республикаси сўм бирлигида, зарур бўлганда эса чет эл валютасида олиб борилади.

[illegible]

124	329	Ромитан б.б-Кадамон ҚФЙ	7,4	2015	5	Дамас	5	Дамас	Бурхон Бурон транс МЧЖ	10.03.2016-02.03.2018
125	330	Имом Қозимон-Бухоро шох бекети	19	2012	8	Дамас	8	Дамас	"Мета транс екинги" МЧЖ	22.07.2016-21.07.2018
126	331	Сохибқор бозор-Сарой	9,5	2012	4	Дамас	4	Дамас	Котон Мирзан транс МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
127	332	Ромитан б.б-1-умин кассалонаси	10,5	2015	4	Дамас	4	Дамас	Ложе Авто Панаега МЧЖ	08.07.2015-07.07.2017
128	333	Вобкен-Харуш	17,5	2012	5	Дамас	5	Дамас	"Мета транс екинги" МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
129	334	"Марказий бозор-Демуи"	21,7	2012	15	Дамас	15	Дамас	"Олимпиада Мета ложе строй" МЧЖ	06.05.2016-05.05.2018
130	335	"Ғаждувон-Қушкент"	29,9	2012	4	Дамас	4	Дамас	"Фахриддин Мехриддин фаяз пинес"	31.10.2016-30.10.2018
131	336	"Коракўн-Шер Сахий буюм бозори"	6,9	2012	15	Дамас	15	Дамас	Коракўн автотранс сервис МЧЖ	06.05.2016-05.05.2018
132	337	"Олот-Вогитамол"	6,5	2011	11	Дамас	11	Дамас	"Шуҳрат Эргаш Омади" х/к	22.07.2016-21.07.2018
133	338	Ғала Осиё-Ромитан-Пешу	24,8	2015	3	Дамас	3	Дамас	Фотима Хайдар транс сервис МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
134	339	Марказий бозор-Деча ҚФЙ	4,1	2012	5	Дамас	5	Дамас	Бухарский Орел МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
135	340	Ғаждувон-Деная ҚФЙ-Ғаждувон	30,8	2011	5	Дамас	5	Дамас	"Нурани сервис транс" МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
136	341	Пешу-Туркистон	19,5	2016	3	Дамас	3	Дамас	Янгибозор авто транс	26.08.2016-25.08.2018
137	342	Олот-Халифа Арабхона оркади	18,7	2013	3	Дамас	3	Дамас	Бую Динамон МЧЖ	31.10.2016-30.10.2018
138	343	Ғала Осиё-Буламахурон	9,4	2016	3	Дамас	3	Дамас	"Мета транс екинги" МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
139	344	Хитон-Бухоро АШБ	9,1	2016	6	Дамас	6	Дамас	Ғуломте МЧЖ	10.05.2016-09.05.2018
140	345	Ромитан бош бекат-Емгир кишлоғи	18	2013	7	Дамас	7	Дамас	Муаттар тоғи чалимен МЧЖ	08.07.2015-07.07.2017
141	346	Янги бозор-Ғаждувон	29,3	2015	5	Дамас	5	Дамас	Маляков тоғай нури МЧЖ	31.10.2016-30.10.2018
142	347	Янгибозор-Вобкен	14,5	2013	5	Дамас	5	Дамас	"Вобкен" транс сервис" МЧЖ	22.07.2016-21.07.2018
143	348	Хужа уёбон-Бухоро АШБ	48,2	2015	6	Дамас	6	Дамас	"Зафарбек Азизжон Озодбек" МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
144	349	Марказий бозор-Сархант	6	2014	5	Дамас	5	Дамас	Жамшид пинес Зоҳидбек	14.11.2015-13.11.2017
145	404	Бухоравтошолбекат-Қараул бозор	48,9	2017	15	Дамас	15	Дамас	Пешу Ўлмас Мусабфоро МЧЖ	24.04.2017-23.04.2018
146	451	Деккон бозор-Ёшлар меҳмонхонаси	8,1	2015	7	Дамас	7	Дамас	Коравулбозор Амин транс МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
147	452	Деккон бозор-Харойиллар шаҳарчаси	10	2015	7	Дамас	7	Дамас	Коравулбозор Амин транс МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
148	453	Коравул бозор-Жаркок	25	2015	8	Дамас	8	Дамас	Коравулбозор Амин транс МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
149	454	Янгибозор-Ромитан	16	2017	8	Дамас	8	Дамас	Мадажкор тоғай нури МЧЖ	24.04.2017-23.04.2018
150	456	Марказий бозор-Чилонгу	25	2016	5	Дамас	5	Дамас	Бобир Али транс МЧЖ	31.10.2016-30.10.2018
151	457	Жондор б.б-Шаҳар ичи айланма ҳаракат	3,3	2015	6	Дамас	6	Дамас	Оқани Жондор МЧЖ	06.01.2016-04.01.2018
152	458	Котон б.б-Ғала Осиё	24	2017	12	Дамас	12	Дамас	Зиёда Жасур транс МЧЖ	24.04.2017-23.04.2018
Жами			2742,4		1547		1527			
Вилоят ҳудудлари шаҳарлараро автобус йўналишлари										
1	501	Бухоро-Ғали	108	1959	5	Икарус	5	Икарус	"1-Автокорхона" ДУК	16.11.2015-15.11.2017
2	502	Коракўн-Бухоро	59,5	2007	6	ИСУЗУ	6	ИСУЗУ	Сайдабод Текмор пинес МЧЖ	06.05.2016-05.05.2018
3	504	Бухоравтошолбекат-Қараул бозор	56,8	2009	17	ИСУЗУ	17	ИСУЗУ	Ширин Мирон МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
4	505	Вобкен-Қараулбозор-Узбекистон-	127,8	1997	2	Паз	2	Паз	"1-Автокорхона" ДУК	31.10.2016-30.10.2018
5	506	Ғаждувон-К.бозор-А.Ғаждувон	120,8	2006	1	ИСУЗУ	1	ИСУЗУ	60-сон автокорхона	06.05.2016-05.05.2018
6	507	Олот-Бухоро	70	2011	11	ИСУЗУ	11	ИСУЗУ	Шерамон транс сервис МЧЖ	16.11.2015-15.11.2017
7	512	Ромитан-Деча	63	2016	2	ИСУЗУ	2	ИСУЗУ	Рустам Ғуломов МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
Жами					44		44			
Вилоят ҳудудлари шаҳарлараро йўналишлари										
1	509	Қоракўн-Ғали	59,5	2006	12	ИСУЗУ	12	ИСУЗУ	Ғуломте МЧЖ	06.05.2016-05.05.2018
2	509	Қоракўн-Ғали	70	2011	6	ИСУЗУ	6	ИСУЗУ	"Шерамон транс сервис" МЧЖ	05.01.2016-04.01.2018
3	510	Икарус-Қараулбозор-Жаркок	123,8	2006	2	Дамас	2	Дамас	Усто Файз тоғай Бармон МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018

124	329	Ромитан б.б-Кадрмон ҚФЙ	7.4	2015	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	Бухон Бухон транс МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
125	330	Имом Қозимон-Бухоро шох Бекати	19	2012	8	Дамас	8	Дамас	Дамас	"Мега транс еквити" МЧЖ	26.08.2016-25.08.2018
126	331	Сохибор бозор-Сарой	9.5	2012	4	Дамас	4	Дамас	Дамас	Котон Мирхан транс МЧЖ	22.07.2016-21.07.2018
127	332	Ромитан б.б-1-умин касбонаси	10.5	2015	4	Дамас	4	Дамас	Дамас	Дюкс Авто Пивенга МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
128	333	Вобкен-Харуш	17.5	2012	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	"Мега транс еквити" МЧЖ	08.07.2015-07.07.2017
129	334	"Марказий бозор-Дамуш"	21.7	2012	15	Дамас	15	Дамас	Дамас	"Олимпиада Мега локс строй" МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
130	335	"Т.Исхон-Қушкент"	29.9	2012	4	Дамас	4	Дамас	Дамас	"Фариддин Мехридин фазл пилос"	06.05.2016-05.05.2018
131	336	"Қоракчи-Шер Сагин буюм бозори"	6.9	2012	15	Дамас	15	Дамас	Дамас	31.10.2016-30.10.2018	
132	337	"Олот-Боттишамол"	6.5	2011	11	Дамас	11	Дамас	Дамас	Коракчи автотранс сервис МЧЖ	06.05.2016-05.05.2018
133	338	Ғала Осие-Ғаитган-Пешу	21.8	2015	3	Дамас	3	Дамас	Дамас	"Шуҳрат" Эриш Омиш" УК	22.07.2016-21.07.2018
134	339	Марказий бозор-Деча ҚФЙ	4.1	2012	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	Фотима Хайдар транс сервис МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
135	340	Ғаждувон-Денан ҚФЙ-Ғаждувон	30.8	2011	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	Бухарский Олег МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
136	341	Пешу-Туркестон	19.5	2016	3	Дамас	3	Дамас	Дамас	"Турани сервис транс" МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
137	342	Олот-Халифа Арабхона орқани	18.7	2013	3	Дамас	3	Дамас	Дамас	Ян Исхон авто транс	26.08.2016-25.08.2018
138	343	Ғала Осие-Булмақулон	9.4	2016	3	Дамас	3	Дамас	Дамас	Бон Дамонид МЧЖ	31.10.2016-30.10.2018
139	344	Хитон-Бухоро АИБ	9.1	2016	6	Дамас	6	Дамас	Дамас	"Мега транс еквити" МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
140	345	Ромитан баш Бекат-Емтир кишлоғи	18	2013	7	Дамас	7	Дамас	Дамас	И.Умоме МЧЖ	10.05.2016-09.05.2018
141	346	Янги бозор-Ғаждувон	29.3	2015	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	Муштар тоғай чашмаси МЧЖ	08.07.2015-07.07.2017
142	347	Ғаждувон-Янгибозор	14.5	2013	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	Мухиддин Темурбек омад фазл	31.10.2016-30.10.2018
143	348	Хужа Уббон-Бухоро АИБ	48.2	2015	6	Дамас	6	Дамас	Дамас	"Юбекент транс сервис" МЧЖ	22.07.2016-21.07.2018
144	349	Марказий бозор-Сархан	6	2014	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	"Юбекент транс сервис" МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
145	404	Бухоровапошохбекат-Қараул бозор	48.9	2017	15	Дамас	15	Дамас	Дамас	"Зарфарбек Азизжон Озодбек" МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
146	451	Дехкон бозор-Ғашар меҳмонхонаси	8.1	2015	7	Дамас	7	Дамас	Дамас	Жамид пилос Зоҳидбек	14.11.2015-13.11.2017
147	452	Дехкон бозор-Харбийлар шаҳарчаси	10	2015	7	Дамас	7	Дамас	Дамас	Пешу Улмас Мусайфид МЧЖ	24.04.2017-23.04.2018
148	453	Қараул бозор-Жаркок	25	2015	8	Дамас	8	Дамас	Дамас	Қараулбозор Амин транс МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
149	454	Янгибозор-Ромитан	16	2017	8	Дамас	8	Дамас	Дамас	Қараулбозор Амин транс МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
150	456	Марказий бозор-Чилонгу	25	2016	5	Дамас	5	Дамас	Дамас	Матажор тоғай нури МЧЖ	24.04.2017-23.04.2018
151	457	Жондор б.б-Шаҳар ичи айланма ҳаракат	3.3	2015	6	Дамас	6	Дамас	Дамас	Бобир Али транс МЧЖ	31.10.2016-30.10.2018
152	458	Котон б.б-1-да Осие	24	2017	12	Дамас	12	Дамас	Дамас	Оқилан Жондор МЧЖ	06.01.2016-04.01.2018
152		Жами	27.42.4		15.47		15.27			Зиёда Жасур транс МЧЖ	24.04.2017-23.04.2018
Выполт худудилати шаҳарларо автобус йуналишлари											
1	501	Бухоро-1-таин	108	1959	5	Икарсе	5	Икарсе	Икарсе	"1-Автокорхона" ДУК	16.11.2015-15.11.2017
2	502	Қараул-Бухоро	59.5	2007	6	ИС УЗУ	6	ИС УЗУ	ИС УЗУ	Савлабдор Тезкор пилос МЧЖ	06.05.2016-05.05.2018
3	504	Бухоровапошохбекат-Қараул бозор	56.8	2009	17	ИС УЗУ	17	ИС УЗУ	ИС УЗУ	Ширин Мирон МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
4	505	Вобкен-Қараулбозор-У-бекитон-	127.8	1997	2	Паз	2	Паз	Паз	"1-Автокорхона" ДУК	31.10.2016-30.10.2018
5	506	Ғаждувон-К.бозор-А.Ғаждувон	120.8	2006	1	ИС УЗУ	1	ИС УЗУ	ИС УЗУ	60-сон автокорхона	06.05.2016-05.05.2018
6	507	Олот-Бухоро	70	2011	11	ИС УЗУ	11	ИС УЗУ	ИС УЗУ	Ширин Мирон транс сервис МЧЖ	16.11.2015-15.11.2017
7	511	Ромитан-Дамуш	83	2016	2	ИС УЗУ	2	ИС УЗУ	ИС УЗУ	Рустам Ғаитган МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018
Дамас											
1	509	Қараул-Бухоро	59.5	2006	12	Дамас	12	Дамас	Дамас	Ғаитган транс сервис МЧЖ	16.05.2016-05.05.2018
2	509	Олот-Дамуш	70	2011	0	Дамас	0	Дамас	Дамас	"Ширин Мирон транс сервис МЧЖ	05.01.2016-04.01.2018
3	510	Ғаждувон-Қараул бозор-Жаркок	127.8	2006	2	Дамас	2	Дамас	Дамас	Усто Ғаитган транс сервис МЧЖ	14.12.2016-13.12.2018

4	511	Транспорт воситаларнинг умумий сони	80	2012	3	Дана	23	Дана	"Бехруз Ўроқ Бобир Жобир" МЧЖ	10.03.2016-09.03.2018
4		Шахарларро-вилоятларро автобус йўналишлари	23							
1	701	Тошкент - Бухоро	602.8	2003	6	Мерседесбени	6	Мерседесбени	1 Автомобил ДУЖ	09.10.2014-09.10.2016
2	703	Навоий - Зафаробод	72.9	1982	2	Мерседесбени	2	Мерседесбени	"КармандаАвтоЭкспресс" МЧЖ	24.09.2017-24.09.2017
3	712	Ташкент - Учкўлак	350.1	1979	4	Мерседесбени	4	Мерседесбени	"Автомобиль Сервис" МЧЖ	08.04.2015-08.04.2017
4	770	Ташкент - Самарканд	227.8	2009	4	Мерседесбени	4	Мерседесбени	"Нурани Сервис Транс" МЧЖ	05.02.2016-05.02.2018
5	789	Тошкент-Ташкент	558.7	1971	4	Мерседесбени	4	Мерседесбени	"Транс Ривож Омад Сервис" МЧЖ	27.12.2012-27.12.2014
6	946	Мерседес - Бухоро	95.1	2012	2	Исху	2	Исху	"Кавонек инвент" МЧЖ	13.04.2015-13.04.2017
7	983	Ташкент - Зафаробод	227.8	2007	4	Исху	4	Исху	"Ташкент Нурани Сервис" МЧЖ	30.03.2016-30.03.2018
8	1097	Тошкент - Шофиркон	575.3	2006	6	Мерседесбени	6	Мерседесбени	"Шофиркон 60-АТК" МЧЖ	11.08.2014-11.08.2016
9	1098	Ташкент - Навоий	62.6	1966	4	Минибус	4	Минибус	"Автомобил сервис" ХК	03.03.2014-03.12.2016
10	701+	Тошкент-Бухоро	602.8	2013	8	Мерседесбени	8	Мерседесбени	Vauxhall Trans	27.11.2015-27.11.2017
11	789Т	Тошкент-Ташкент	558.7	2003	16	Мерседесбени	16	Мерседесбени	"Транс Ривож Омад Сервис" МЧЖ	27.12.2012-26.12.2016
12	927Т	Тошкент-Корахул	664	2013	6	Мерседесбени	6	Мерседесбени	"Саманбур Технолос МЧЖ	02.12.2015-02.12.2017
13	1133Т	Карман - Бухоро	107.7	2012	2	Исху	2	Исху	"Навоий Турот" МЧЖ	10.02.2015-10.02.2017
13		Жами	68		68					
1	732ИТ	Бухоро - Карши	184.5	2006	9	Форд Тасел	9	Форд Тасел	"Бухоро Карши Транс Сервис" МЧЖ	08.02.2016-08.02.2018
2	770ИТ	Ташкент - Самарканд	227.8	2012	2	Исху	2	Исху	"Нурани Сервис Транс" МЧЖ	10.01.2014-10.01.2016
3	983ИТ	Ташкент-Зафаробод	227.8	2006	4	Исху	4	Исху	"Автомобил сервис" МЧЖ	22.06.2015-22.06.2017
4	1030ИТ	Ташкент-Кизилтепа	15.7	2006	7	Дана	7	Дана	"Автомобил сервис" МЧЖ	22.06.2015-22.06.2017
5	1098ИТ	Навоий-Ташкент	62.2	2003	4	Тасел	4	Тасел	"Бехруз Ўроқ Бобир Жобир" МЧЖ	08.02.2016-08.02.2018
5		Жами	718		26		26			
		Вактинчалик фаолит кўрсаткичлари								
		Вактинчалик фаолит кўрсаткичлари								
		Вактинчалик фаолит кўрсаткичлари								
1	352	Бухоро-Ташкент	35.1	1964	2	Исху				
2	371	Бухоро-А.Шокиров	22.1	1964	1	Исху				
3	403	Ташкент-Кумук	12.5	2009	1	Исху				
4	410	Махалла Ташкент-Ташкент	46	2012	2	Исху				
5	419	Ташкент-Кумук	29.9	2012	1	Исху				
6	420	Ташкент-Бухоро	50	2013	1	Исху				
7	477	Ташкент-Ташкент	19.3	2011	2	Исху				
		Жами	202.4		10					
1	267	Ташкент-Ташкент	26	2004	3	Дана				
2	323	Ташкент-Ташкент	36	2012	5	Дана				
		Жами	62		8					
		Вактинчалик фаолит кўрсаткичлари								

автобус йўналиш тасвири

«КЕЛИШИЛГАН»
Бухоро вилоят ИИБ ЙХХБ
ЙНБ бошлиғи, подполковник

